Dit digitale blad is een raapsel van wetenswaardigheden en ongein betreffende de Koninklijke Marine en Koopvaardij uit het heden en verleden en is samengesteld door Arie Krijgsman verder genoemd,

“de redactie “ !

Adres : A.Krijgsman
Abeelstraat 96
3329 AG Dordrecht
E-mail: tenanker@kpnmail.nl
telefoon: 06-25160899
rekeningnummer: NL98 INGB 0002 4713 68

Disclaimer

Er zijn altijd wel mensen die met mijn werk aan de haal gaan. Aan de ene kant is dat een teken dat ik het goed heb neergezet, maar ik hoop wel dat onze lezers respect tonen en niet lukraak het kopiëren voor andere dan puur privé doeleinden zonder daar toestemming voor te vragen.

ALL RIGHTS ★★★ COPYRIGHT ★★★ RESERVED

2e jaargang – 16 juli 2019 - nummer 16

Geborduurde Emblemen: 9 x 10 cm
100 % geborduurd (hoogste kwaliteit met een luxe uitstraling)
Het embleem wordt geborduurd in Silverkleur op een marineblauwe ondergrond.

Het midden vlak (onder het anker) is licht blauw en het anker zwart doch omlijst gestikt met wit opdat het contrast goed zichtbaar wordt t.o. van de achtergrond.
Het gehele embleem wordt Lasergesneden in vorm van het ontwerp en voorzien van een Strijklaag.

Vanwege zijn neutraliteit is dit borst embleem een mooie uitstraling, en op colbert, blazer, jack of anderszins te dragen.
Dit embleem is verkrijgbaar tegen een "all in price" van € 6,00, en te bestellen op de website van ten Anker….

https://www.tenanker.com/borstembleem-ten-anker.html

“ De redactie is niet verantwoordelijk voor pagina’s van externe organisaties waarnaar verwezen wordt."

" De redactie geeft geen enkele garantie inzake de juistheid of de volledigheid, of het bijgewerkt zijn van de informatie die op dit systeem werd geraadpleegd of die via dit systeem werd uitgewisseld."

" Ook kan ik geen garantie bieden, noch aansprakelijk gesteld worden voor schade die, rechtstreeks of onrechtstreeks, het gevolg is van een onderbreking in de beschikbaarheid van de gepubliceerde gegevens"

“ Door toezending van stukken, foto’s, mails of andere zaken onder naam geeft u automatisch toestemming deze ook onder uw naam te plaatsen”.

I.v.m. de AVG kunt u de privacy verklaring vinden op onze website www.debakstafel.nl onder de tab: “ten anker”

Extra editie over de levensloop van
Maarten Arie Anker en daarop volgend een stuk over zijn geliefde schip Hr.Ms. Snellius periode Nieuw Guinea aangevuld met meerdere foto’s en stukken met betrekking op de laatste jaren Nieuw Guinea…

Met dank aan: https://www.historischnieuwsblad.nl, Theo Burgers, Martin Anker, Chris Mark †, Marine Museum, Ed van Tuijl, Volkskrant met Bart Rijs en Jan Joost Linder, Martin Bossebroek, Het Vrij Volk, het NIMH te Den Haag, Fulps van Oosten en www.kareldoormanr81.nl

Noot : De stukken die worden beschreven staan niet in de juiste tijdlijn….

Levensloop van Maarten Arie Anker (roepnaam Martin)

ONDERSCHEIDING :

***** NIEUW GUINEAKRUIS***

Geboren: **15 december 1941 te Sluipwijk in de gemeente Reeuwijk.**
Opleiding: **Augustus 1948 naar de lagere school te Sluipwijk**
vanaf 1954 naar VGLO te Gouda
vervolgens de LTS aan de Graaf Florisweg te Gouda

Na zijn opleiding op de LTS te hebben afgerond is Maarten op bijna 16 jarige leeftijd op 17 oktober 1957 als Magazijnmeester in dienst getreden bij de Koninklijke Marine. Zijn wens was om als machinist te worden aangenomen maar vermoedelijk was daar in de opleiding geen plaats meer voor en is de keuze op het toen nieuwe dienstvak "Magazijnmeester" gevallen.

Na ongeveer 6 maanden eerste militaire vorming en opleiding magazijnmeester te MOK Hilversum is hij bij het duikbedrijf op de Mijnendienst te Den Helder geplaats.

Na enige tijd kwam het besef bij Maarten dat dit vak hem niet echt beviel, waarop een verzoek tot dienstvak verandering werd ingediend, welke ook werd ingewilligd. Terug naar MOK te Hilversum en wat nooit voor mogelijk werd gehouden Maarten werd: "Hofmeester" !.
Maarten heeft deze wending in zijn leven eigenlijk nooit kunnen rijmen, waarschijnlijk een geestelijke dwaling. Maar uiteraard heeft hij zich hiervoor ingezet en kwam er later pas achter dat het zijn kwaaiejongensmentaliteit wel ten goede kwam. Hij leerde dan ook vrij snel, om te kunnen gaan met de normen en gebruiken als Hofmeester, wat in zijn latere leven van doorslaggevende waarde was om in de burgermaatschappij op allerlei niveaus te kunnen communiceren en samenwerken. Later is gebleken dat de opleiding en opvoeding die hij bij de Koninklijke Marine kreeg van onschatbare waarde is gebleken in wat hij nu na bijna 73 jaar is geworden.

Inmiddels was de naam "Maarten" welke veel in de polder voorkwam, door zijn uit Indonesië afkomstige vriendin en later zijn vrouw, omgedoopt tot "Martin" en is hij daar de rest van zijn leven mee door het leven is gegaan.
Na de opleiding als hofmeester is Martin geplaatst op de Marine Kazerne te Amsterdam, eerst als hofmeester Officieren en daarna Onderofficieren.
Hij vergeet nooit dat het de tijd was dat de "Starfighter" werd geïntroduceerd, een jachtvliegtuig met straal aandrijving, welke van tijd tot tijd Amsterdam kwam opschudden met zijn oorverdovend lawaai.

Na enige maanden te Amsterdam gestationeerd te zijn geweest is Martin als Hofmeester Officieren en later Onderofficieren overgeplaatst naar, wat ooit bij de Koninklijke Marine onze grootste oorlogsbodem is geweest, de "Hr. Ms. Karel Doorman". Deze had als vaste ligplaats Rotterdam voor het Noordereiland vlak voor de toen nog aanwezige oude Maasbrug. De dag dat Martin aan boord kwam brak er brand uit waarbij enkel matrozen over boor zijn gesprongen/gevallen en zijn verdronken.

In 1959 op dit enorme schip heeft Martin zijn marine doop echt gekregen, hij was als hofmeester o.a. ingedeeld bij het geschut bemanning als richter 40 mm kanon SB voor.
Er volgden diverse reisjes, onder andere naar England, Schotland, Denemarken, Noorwegen, Duitsland en er werden oefeningen gehouden in het noordelijkste deel van het Noordzee gebied. De koude oorlog was al aan de gang dus er moest veel geoefend worden om de Russische onderzeeboten buiten de deur te houden.

Begin 1960 kwam het bevel op te stomen voor een zogenaamd vlagvertoon reis naar Nederlands Nieuw Guinea (NNG), want Soekarno – toenmalige president van Indonesië - begon lastig te worden en wilde NNG onder zijn invloedsfeer brengen.
Na enkele weken voorbereiding o.a. het innemen van allerlei benodigdheden (te Rotterdam) die eventueel nodig waren bij mogelijke calamiteiten ter plaatse, waaronder een 12 tal Hawker Hunter straalvliegtuigen om deze af te leveren op Biak (Ned. Nieuw Guinea), op reis gegaan richting NNG.
Na een zeer bewogen wereldreis van 7 maanden en diverse havenblokkades in landen waar Soekarno invloed op uit kon oefenen, zijn we via de andere kant van de wereld - New Caledonië, Australië, Chili, Argentinië, Brazilië - , eind november 1960 teruggekeerd in Den Helder. Van een ontvangst door een welkomstcomité of familie ontbrak elk spoor, dat was 1960.

Direct na thuiskomst, moest Martin zich na een week weer melden bij de Onderzeedienst te Rotterdam, met de gedachte verder in opleiding te gaan om de onderzeeboten te bemannen. Dit bleek een utopie, in maart 1961 kreeg hij te horen dat hij begin mei weer voor anderhalf jaar naar

NNG moest. Inmiddels was de liefde voor zijn Indonesische meisje zo groot geworden dat hij nog even snel trouwde voordat Martin weer voor een lange periode naar de oost vertrok.

In mei 1961 was het dan zover, Martin vertrok per vliegtuig (DC 7) via de Noordpool en Japan naar Biak te NNG.

Vanaf Biak was er direct een vlucht per Dakota naar Merauke aan de Zuidkust van NNG geregeld om aan boord te gaan van het opnemingsvaartuig de Hr. Ms. Snellius, waar hij 1½ jaar dienst heeft gedaan als hofmeester Officieren en Onderofficieren. Tevens werd hij ingedeeld als kanonnier (schutter) van het SB 20 mm Oerlikon kanon en vervolgens als lid van de Landingsdivisie. De Landingsdivisie had als doel eventuele landingen uit te voeren op plaatsen waar dat nodig geacht werd om eventuele dwarsliggers aan de wal tot de orde te roepen. Martin wil hier benadrukken dat het vak Hofmeester hier een ruimer begrip was, dus niet alleen maar het bedienen van de hoger geplaatsten aan boord en indien nodig hoogwaardigheid beklederes die hier en daar aan boord kwamen.

In het begin werd de Hr. Ms. Snellius ingezet waarvoor hij bedoeld was, het in kaart brengen van het zeegebied tussen Australië en NNG en later richting de westkust van het eiland NNG, echter tot zover is het nooit gekomen.

Begin januari 1962 werd opgestoomd naar Hongkong voor een grote onderhoudsbeurt. Na ongeveer 3 weken kwam het sein “onmiddellijk het reparatie/onderhoud plan waar mogelijk afbreken en met spoed terug keren naar NNG”. Met dit sein was het vredig ronddobberen in de wateren van NNG afgelopen en moesten de bemanning zich ernstig gaan voorbereiden op alles wat komen ging. Martin stond met zijn collega Hofmeesters dicht bij de gezagvoerders aan boord - vertrouwenspositie en zwijgplicht als er tussen deze gezagvoerders zaken besproken werden die niet voor alle oren bestemd waren - dus als hofmeesters hadden zij al snel door dat het in de zeer naaste toekomst menens zou worden.

Martin zijn maatjes aan boord waren o.a. een seiner en een machinist (Peter Roemer) waar hij goed mee door de bocht kon, samen met de seiner deelde hij het plan, als zij uit dienst zouden gaan, gaan emigreren naar Canada en volgde aan boord een cursus om e.e.a. te bespoedigen, zover dat mogelijk en verantwoord was deelde zij samen het verloop van de situatie.
De seiner was het zelfde maatje die het telegram vanuit Holland binnenkreeg met de melding dat Martin vader was geworden van een dochter en Martin als eerste kwam feliciteren met de geboorte van zijn dochter Fawzia, dit was in eerste instantie een verdrietig gebeuren omdat er niet net als nu even gebeld of gemaild kon worden, minimaal zaten er 6 weken tussen voordat er enig contact was en dan nog alleen per brief, dat waren nog eens andere tijden. Maar aan de andere kant uiteraard een zeer blijde gebeurtenis.

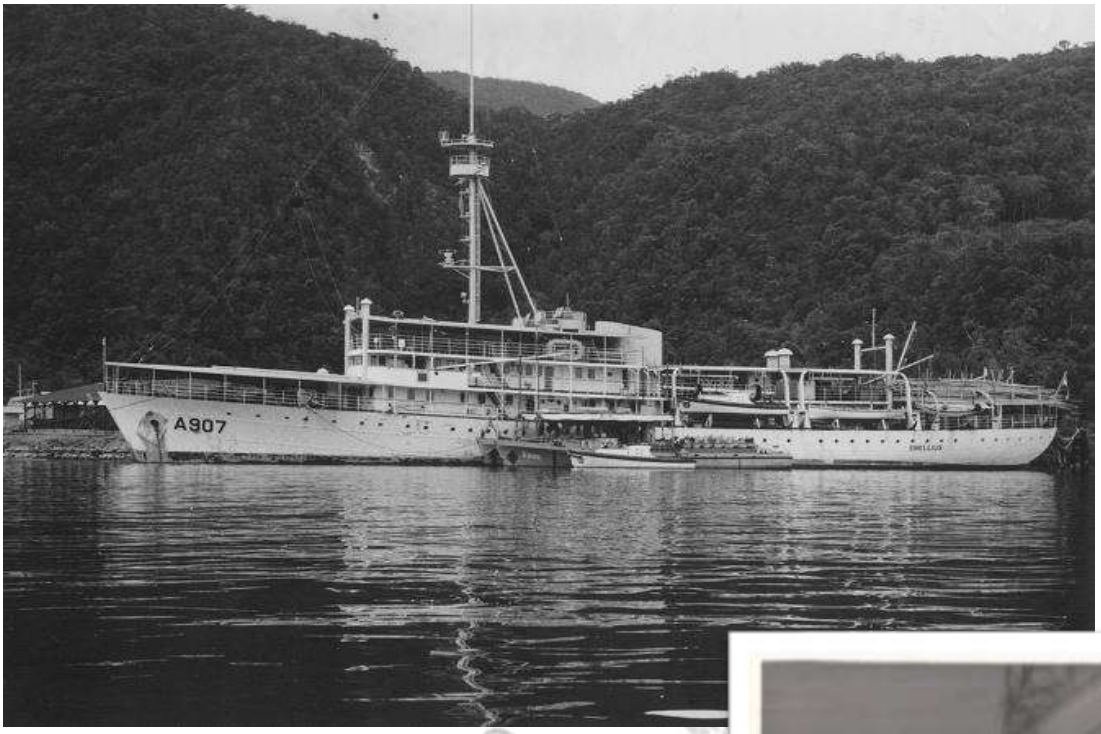

Hr. Ms. Snellius in NNG nog in de witte uitvoering, begin 1962 toen de militaire druk van Indonesië grotere vormen aan ging nemen, werd het schip in de kleur marine grijs over geverfd en van naast de bestaande van extra bewapening voorzien

(mitrailleurs, dieptebomrekken en raketdieptebommen).

Inmiddels is het gebleken dat het de Snellius was die omgebouwd was als Fregat en als bewaking van de invasiestranden op Biak en Manokwari moest functioneren

****

Martin (L) en de seiner/telegrafist tijdens de kerst 1961 - 1962, waarvan ik zijn naam ben vergeten en ben naarstig op zoek geweest of ik hem kon traceren, doch tevergeefs….

Hajo Tjebbes, dat moet hem zijn….

Na het uitspitten van de bemanningslijst , Googlen, en wat telefoontjes heb 2 personen gevonden met de zelfde naam, dus de stoute schoenen aan en maar gaan rondbellen.
De eerste die ik belde was schrijver doch helaas dement geworden, zijn vrouw die ik aan de telefoon kreeg attendeerde mij daarop, na een kort gesprek kwamen we eigenlijk niet verder en over NNG kwam al helemaal niets meer aan de orde, het gesprek duurde ongeveer 2 a' 3 min.

Met het tweede telefoontje was het al niet veel beter althans toen we het over de Hr Ms Snellius hadden was er al niet echt interesse en hij kon zich eigenlijk niet veel meer herinneren van het verleden, gevraagd naar zijn e-mail adres kon hij het eigenlijk niet verwoorden, toen heb ik mijn e-mail proberen door te geven zodat hij eerst naar mij kon mailen en ik zijn adres had, het noteren gebeurde zo gebrekkig dat ik al snel begreep dat hij ook niet helemaal meer bij de les was en tot op heden heb ik niets meer van hem vernomen.

Ik ben in ieder geval blij dat ik hem (Hajo) na bijna 60 jaar gevonden heb en het boek met pijn in mijn hart kan sluiten (heb bijna 60 jaar overal navraag gedaan maar zonder resultaat tot voor kort en dan deze ontknoping, triest !!).

Het landingsdetachement, Martin rechts achter. Martin was naast 20 mm schutter op het BB kanon ingedeeld bij de
Landingsdivisie.

De tijd die vanaf begin 1962 tot en met de overgaven van NNG (eind 1962) ingevuld werd is voor goede verstaanders en mede deelgenoten alleen maar te begrijpen als je van die tijd zelf deel hebt uitgemaakt.
Martin denkt dat hij voor alle opvarenden van de schepen en collega's aan de wal spreekt, zij het met gebroken hart en een brok in de keel een volk in de steek hebben gelaten die beter verdiende en nu door onze overheid totaal wordt doodgezwegen en welke tot op heden door Indonesië systematisch wordt onderdrukt en uitgemoord. Dit was en is in zijn ogen een trieste levenservaring.

Over deze periode kan hij boekdelen schrijven van leuke en heftige zaken, hij geeft trouwens aan over zijn levensloop een boek te willen schrijven waarbij hij al een voorzet heeft gedaan, want de Koninklijke Marine was immers maar een klein deel van zijn zeer bewogen levensloop, maar wel het begin van een uitdagende toekomst.

AMBASSADE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

F 3769/62

ROYAL NETHERLANDS
EMBASSY

K.

No. 828/226 Manilla, 6 maart 1962

Amerikaanse zevende vloot.-

Gevraagd of de Amerikaanse strijdkrachten in Z.O. Azië onmiddellijk gereed zouden staan indien zich een plotseling opkomende noodzaak zou voordoen om Amerikaanse Staatsburgers en Amerikaans bezit te beschermen, verklaarde Schout bij Nacht David J. Welsh, commandant van de Amerikaanse zee-strijdkrachten in de Philippijnen dat de Amerikaanse zevende vloot sedert de tweede wereldoorlog op elk tijdstip daartoe kon overgaan. De totaal sterkte zou momenteel zijn 650 vliegtuigen, 60.000 manschappen en officieren en 125 vlooteenheden.

Aan zijn mededeling voegde Admiraal Welsh toe dat 1400 Amerikaanse mariniers momenteel gereed stonden voor een eventuele landing in Zuid Vietnam of op enig ander door de communisten bedreigd gebied in Z.O. Azië, "in a matter of hours".

Dit mariniers bataljon zou behoren tot de derde mariniersdivisie te Okinawa gestationneerd en zou reeds zijn ingescheept op de kruiser Princeton, op een troepentransportschip en op een L.S.L. (landingshipdock).

De Tijdelijk Zaakgelastigde,

L.G. Gelpke

Zijner Excellentie de Heer
Minister van Buitenlandse Zaken
te
's-G r a v e n h a g e .-

Bij terugkeer in Nederland (december1962) stonden Martin zijn ouders zijn vrouw Myrna en hun dochter Fawzia, welke hij tot dan toe nog nooit in levenden lijve had gezien en inmiddels 1 jaar en

2 maanden was geworden, hem op te wachten. Een ongemakkelijk moment geeft Martin aan, omdat je toen amper wist hoe je hier mee om moest gaan.

De bemanning was ten slotte 1 ½ jaar van de buitenwereld afgesloten geweest en hadden met 80 man op een kluitje geleefd op een oppervlak die hij nu thuis met 2 personen bezet.
Men was zeer sterk van elkaar afhankelijk en vooral op elkaar aangewezen, maar het inmiddels 21 jaar geworden ventje uit Reeuwijk heeft in deze periode een belangrijke levenservaring opgedaan.

Een levenservaring die hem in de toekomst geen windeieren zou leggen. Wat hij zich toen op dat moment nog niet realiserende was dat hem nog vele uitdagingen in zijn leven te wachten stonden.
Redactie:
Martin zijn verdere levensverhaal is gigantisch, daar dit te uitgebreid wordt wil ik hieronder een verkorte samenvatting maken waarna we een sprongetje terug gaan in de geschiedenis naar de levensloop "Hr. Ms. Snellius" in de jaren 1960 / 1962 Nieuw Guinea.

Na 1 ½ jaar terug van weggeweest kreeg Martin een korte verlof periode en werd geplaatst bij de MKZ Amsterdam tot in 1963
Het vak Hofmeester was hij zo ongeveer wel zat geworden, hij realiseerde zich dat in buitenlandse havens de Hofmeester in 90 % van de gevallen, aan boord moest blijven om de uitgenodigde gasten, officieren en of onderofficieren tijdens de georganiseerde party's te bedienen, en dacht meer in zijn mars te hebben en is overgestapt naar de Landmacht.
Heeft daar de de chauffeursopleiding gevolgd heeft aan de Frederik Hendrik kazerne te Venlo, waarna hij werd geplaatst als Korporaal geplaatst op de Sijpenstein kazerne te Utrecht bij het onderdeel van Heutz Mobiel en Bewaking waar nu de huidige Jaarbeurs gelegen is.

Martin was vrij strikt als militair, maar gebekt en zoekend naar de randjes van het mogen en kunnen wat hij waarschijnlijk geleerd had in de voorgaande jonge jaren bij de Koninklijke Marine.
Na een in Martin's ogen onterecht conflict, eind 1964, over te lang haar met de Officier van de Wacht, voelde hij zich niet meer op zijn gemak bij de Landmacht.
Daar waar hij bij de Koninklijke Marine had geleerd permanent eigen initiatief en inventiviteit te tonen en nemen, vond hij het in zijn ogen niet stroken met wat hij bij de KM had geleerd.

Het inzicht om drastische stappen te ondernemen was geboren en Martin besloot ontslag te nemen en vertrok eind 1964 uit de Landmacht.

Begin 1965 is Martin weer naar school gegaan voor het volgen van de opleiding MTS werktuigbouw, welke tot eind 1967 duurde. Tijdens de schoolgang zag Martin bij de scheepswerf Wilton Fijenoord te Schiedam door een kraanfabrikant - naar later bleek de firma HENSEN uit Rotterdam - een grote portaalkraan bouwen, voor die tijd was het een enorme kraan welke een capaciteit van 250 Ton hijsvermogen had.
Martin was zeer geïntrigeerd geraakt ging daar solliciteren, en werd aangenomen.

Martin groeide in 3 jaar door naar hoofdmonteur en na ongeveer 5 jaar naar project manager, wat inhield het zelfstandig monteren (samenbouwen en inbedrijfstellen), verplaatsen/transporteren, repareren, ombouwen van alle voorkomende Haven en Schepwerfkranen, waarbij de hoogst mogelijke inventiviteit en improvisatie vermogen werd verwacht over de gehele wereld.
Als er even geen project beschikbaar was hield hij zich bezig met het opstellen van projectplanningen, het begroten van projecten, taxatie van schades, waarde taxaties, adviseren van bedrijven bij aanschaf van kranen, reparatie advies, reparatie planningen, etc. etc., maar Martin had meer interesse - gezien zijn achtergrond en gevoel voor vrijheid - in de werkzaamheden in de buitendienst. Hij begreep al snel dat als hij meer wilde bereiken hij verder in de boeken moest duiken, wat gezien zijn drukke bezigheden een flinke opgave was.

De 3 opvolgende jaren heeft hij in de avonduren de cursus hogere werktuigbouw afgerond.
Een vervolg hierop werd gezien zijn drukke werkzaamheden – onder andere ook in het verre buitenland - te veel. Gelukkig was er wel ruimte en tijd voor vele korte cursussen zoals hijstechniek, elektrisch schakelen, hydrauliek, pneumatiek, lastechniek, materiaal kennis, etc..
Vervolgens ging hij zich ook nog op de toen geldende normen en wetgevingen bezig houden die m.n. betrekking hadden op de kraanbouw in het algemeen.
Deze insteek heeft hem in zijn latere loopbaan geen zogenaamde windeieren gelegd.

Bij 45 a' 47 graden boven nul gaat ook hier het karwei gewoon door, 3 containerkranen te Djedda in Saoedi Arabië aan de Rode Zee, vele oud collega's (en bovengenoemde) zijn hier wel eens langs gevaren op weg naar Ned. Nw.Guinea of naar huis.

Vele opleidingen en cursussen volgden …..

In de jaren 80 ging het met de kraanbouw in Nederland snel bergafwaarts en werd Hensen overgenomen door de Stork bedrijven, later door De Groot in Zwijndrecht, welke zich als bedrijf o.a. bezig hield in de Offshore wereld, grote constructie werken en ontwikkelingshulp.

Martin viel bij de nieuwe directie op door zijn uitgebreide kennis van zaken en werd daarom dan ook al snel ingeschakeld voor andere projecten dan alleen de kranen.

Instrueren van onderhoudspersoneel wat in sommige gevallen in het leveringscontract was opgenomen.

Hierna moest de fabriek werkend aan de Hoogovens worden opgeleverd. Gezien de complexiteit van de fabriek is de inwerkingstelling in samenwerking met een collega engineer dhr. Henk Brand van Stork Jaffa te Beverwijk uitgevoerd.
De afmeting van het gebouw waarin alle apparatuur voor het vermalen van de kolen, was 40x50 meter met een hoogte van 60 mrt.

In de kraanbouw bleef het maar slechter gaan en Hensen was al een onderdeel van de firma De Groot te Zwijndrecht geworden onder de naam Groot-Hensen. Grote kraanprojecten waar Martin nog op ingezet kon worden werden steeds minder, waarop men hem vroeg een ontwikkelingsproject in het zuiden van Soedan in Afrika uit te willen voeren waar De Groot al jaren een project had lopen. Voor Martin was dit wederom een nieuwe uitdaging, in overleg met zijn vrouw, vertrok hij op basis van 3 maanden uit en 14 dagen thuis in 1984 naar Soedan.

Het project liep onder de naam “**Road Maintenance Unit te Bor in Zuid Soedan**”. Zijn functie was Workshop manager/ opleider lokale monteurs en was hiermee verantwoordelijk over een door de Nederlandse overheid als ontwikkelingshulp ter beschikking gesteld budget van 10 miljoen gulden op jaarbasis. Hij kreeg van zijn directie wel de boodschap mee het toegekende bedrag op te maken - waaraan was niet zo belangrijk als het maar werd geïnvesteerd - anders zou dit project gekort worden.

Een deel van het equipment te Bor South Sudan

Eind 1985 brak er in het zuiden van Soedan tussen verschillende stammen en de regeringstroeppen - moslim soldaten – oorlog uit in het noorden van Soedan, een oorlog die tot op heden voortduurt. Op een zeker moment vlogen de kogels over de compound waar Martin zijn onderkomen had, op dat moment was zijn vrouw overgekomen (Martin liet in de plaats van dat hij naar Holland ging, zijn vrouw overkomen). Er werd besloten de vrouwen en kinderen per omgaande te evacueren via Kenya naar Nederland. Onder deze groep was ook zijn vrouw, Martin besloot met haar mee terug te gaan.
Na een jaar kreeg Martin bij toeval te horen dat zijn directie het hem erg kwalijk had genomen dat hij samen met de vrouwen ook vertrok, dit om reden dat het ontwikkelingsgeld welke door de overheid aan De Groot ter beschikking werd gesteld, werd gestopt. Na dit te hebben vernomen heeft Martin per omgaande - na 20 jaar trouwe dienst en met erg veel plezier in zijn werk - zijn ontslag aangeboden om reden dat hij vond dat zijn leven ondergeschikt werd gesteld van de aan De Groot door de overheid ter beschikking gesteld bedrag.

Tijdens de aanwezigheid in het zuiden van Soedan, werd Martin met een verzoek van de Landmacht, via zijn vrouw, benaderd toe te treden tot de NATRES (Nationale Reserve). Volgens zijn vrouw gaven zij te kennen om de soort mensen als Martin zaten te springen. Deze gelegenheid heeft Martin aangegrepen om ook daar maar eens zijn licht op te steken en ook hier werd hij aangenomen, na 5 jaar hield hij het weer voor gezien en stapte uit de NATRES, met weer een leuke tijd afsluitend.

In 1987 is Martin (na het beëindigen van het dienstverband bij Groot Hensen in dienst getreden bij het inspectie bureau Aboma te Ede als inspecteur alle voorkomende hijskranen. Na ongeveer 10 jaar in dienst te zijn en alle onderdelen van de door de overheid verplicht gestelde keuringen te hebben uitgevoerd, waaronder ook de kranen op de offshore eilanden op het Nederlands plat in de noord zee, heeft Martin in Aboma zijn eigen afdeling opgezet, welke was begonnen in de havenwereld waar op dat moment (1995) de Inspectie van de Haven Arbeid door de veranderde wetgeving haar taken neer had gelegd en alleen aanwezig was als er ernstige ongevallen plaats hadden gevonden. Martin pakte het voortvarend aan en groef zich diep in de haven in, met als resultaat dat Aboma een flinke afdeling er bij kreeg.

Belangrijker voor Aboma was dat er een systeem werd opgezet waar Aboma niet mee gewend was te werken, gezien haar onafhankelijkheid. Maar de aanhouder die wint wat Martin niet vreemd was. Toen de haven activiteiten bij Aboma waren geïntegreerd, pakte hij ook de andere sectoren

in de markt aan zoals o.a. de Hoogovens, Bergingsvoertuigen, Reinigingsvoertuigen, Brandweerkorpsen, Hoogwerker verhuurders, Hijswerktuigen in het Leger, opleiding van keurmeesters, etc., later heeft hij een aparte afdeling opgezet onder de naam **AMTEK** (Aboma Management Technische keuringen), met deze afdeling is bij Aboma het starre en ambtelijk denken ontglipt en is nu een flexibele onafhankelijke keuring instelling welke over de gehele wereld bekendheid heeft verworven, voornamelijk voor het keuren en afnemen/opleveren van alle voorkomende hijskranen in de haven (wat voorheen beperk was tot de wettelijke keuringen in Nederland).

Op 01 december 2005 moest Martin verplicht met pensioen (op 64 jarige leeftijd).
Martin was nog lang niet toe aan zijn pensioen en startte op 01 januari 2006 zijn eigen onderneming onder de naam **"Anker Consultancy & Supervision".**

Voor wie geïnteresseerde is, zie **www.ankerconsultancy.com**.

Martin kreeg in de eerste jaren van zijn nieuwe start, zoveel werk aangeboden, dat hij zich voor 150 % in moest zetten om aan de vraag te kunnen voldoen. Martin had in de haven met veel bedrijven een vertrouwensband opgebouwd, ook onder de naam Aboma heeft hij zich daar meer dan verdienstelijk gemaakt. Door de nieuwe wetgeving moesten alle bedrijven in Nederland voldoen aan de al ingevoerde nieuwe wettelijk regels volgens de Arbowetgeving en Richtlijnen voor machines en warenwetbesluit waar Martin alle kennis van in huis had en hij ging bedrijven adviseren en ondersteunen bij deze nieuwe regels. Het uitvoeren van keuringen, taxaties van schade en aankoop van kranen, adviseren bij aankoop van kranen en begeleiding/toezicht houden van grote reparatie werken, het vroegere werk wat hij bij Hensen had geleerd, uitoefenen.

Martin werd eerder in een aantal dagbladen (o.a. De Telegraaf, Leidsch Dagblad, etc.) betiteld als "Kranen Doctor" na een interview na een groot project bij de voormalige oude NDSM werf te Amsterdam, hij werd gevraagd de demontage en ombouw ter hand te nemen van een grote kraan welke hij ooit toen hij bij Hensen in dienst was, in 1968 had gebouwd en waar geen technische gegevens meer van terug te vinden waren. Via-via kwam men er achter dat Martin hier nog kennis van moest hebben en zo geschiede, waarop hij adviseerde bij de demontage en ombouw van de kraan, welke als hotel is omgebouwd en onder de naam "Faralda NDSM Kraanhotel" op de zelfde plek bij de voormalig oud NDSM werf te Amsterdam als hotel fungeert.

In december 2013 is Martin benaderd door de "Raad van Accreditatie" om als "Vak-Deskundige" op te treden bij bedrijven die door de RvA zijn geaccrediteerd, m.n. op het gebied voor het keuren en certificeren van o.a. hijswerktuigen, zoals o.a. TUV, Aboma, TNO Delft, AIB Vincotte te België, DNV Bureau Veritas, Kema, Ned. Gasunie, Ned. Aardolie Maatschappij, Lloyds register, etc..

Sinds kort is hij de nieuwe voorzitter van de 'Stichting Erfgoed Kranen". De stichting houdt zich bezig, voor het nageslacht, voor het behoud van alle voorkomend type hijskranen.

Alsof hij nooit meer gaat stoppen, houdt hij zich ook nog vanaf de opening in december 2014, bezig bij het nieuw opgericht "Nationaal Militair Museum" te Soesterberg, alwaar hij daar div. functie vervult welke zal eindigen als hij aan het einde van het jaar (2016) 75 jaar wordt en dan ook denkt te stoppen met een groot deel van zijn activiteiten?, echter tot op heden (2019) is hij nog niet gestopt en gaat gewoon door met waar hij mee is aangevangen.

Opmerking van Martin: de levensles die voor iedereen geldt is dat als je geïnteresseerd bent in je werk en dit ook nog als hobby kan beschouwen, niets te veel is en daar ook niet ziek of overspannen van zult raken (mits je, je vak verstaat).

Waar hij vooral trots op is dat hij in zijn jonge jaren bij de Koninklijke Marine zijn levensles heeft ontvangen, welke bepalend is geworden voor wat hij tot nu toe heeft bereikt.

Wie wil reageren kan via :
acens@upcmail.nl, info@ankerconsultancy.com, anker337@gmail.com

Met vriendelijke groet aan alle oud college die hopelijk bij onze Kon. Marine ook een zelfde bodem hebben meegekregen waarop zij zich in hun verdere leven, zich goed hebben kunnen ontplooien in een gelukkige levensloop.

Snellius A 907

Waterverplaatsing	1.538 ton
Afmetingen	71.4 x 10.8 x 4.0 meter
Voortstuwing	2 schroeven verstelbaar / Stork
Machinevermogen	diesselmotor
Snelheid	2.000 pk
Actieradius	15 knopen
Bemanning	5500 mijl
	108 koppen
Bewapening	(12 officieren en 96 manschappen)
	1 - 40 mm
	2 - 20 mm
	2 dieptebomwerpers en 1 enkele mousetrap
	Als logement schip onbewapend.
Motorsloepen	3 motorsloepen van 26 voet
Jollen en vletten	1 Jol en 2 vletten
Vlotten	5 vlotten voor 20 man en 1 vlot voor 10 man
Radar	1 Decca Marine type 12
Sonar	1 type 128 CVS
Speciale uitrusting	standaardinrichting Decca surveyset
Transport	1 Jeep
Bouwwerf	Machinefabriek en Scheepswerf .Smit Jr. Rotterdam
Bouwnummer	595

Op stapel	03-01-49
Te water	09-12-50
Gedoopt	23-04-51
In dienst	04-02-52
Radio Roepnaam	PAUE
Uit dienst	24-11-72
Naamsein	A 907
Afgevoerd	21-01-77
Verkocht	31-05-77 Wilton Fijenoord te Schiedam

Van 23-03-73 tot 10-76 in dienst als logementschip Onderzeedienst Faslane , Schotland
Sinds 21-07-77 in dienst als Logementschip
Bijzonderheden: Afgehuurd aan de KM in 1981 t.b.v. aanloopbemanning S-fregatten (2 eenheden)

Op 23 april werd Hr.Ms. Snellius om 05.30uur door mevr. W. van Vreeswijk van Loon gedoopt, terwijl het schip op één der dwarshellingen van P. Smit lag. Diezelfde dag is het ook te water gelaten. De datum 14 april 1951 komt in de stukken van de werf verder niet voor. Deze dag wordt verondersteld een droogzetting te zijn en tewaterlating in verband met een bodeminspectie.

Bijzonderheden : Deze schepen waren speciaal ontworpen voor dienst in de tropen.

LIJST VAN COMMANDANTEN.

J.M. Schalkwijk	09-01-1959 tot 30-12-1959
R. van den Oever	30-12-1959 tot 20-06-1961
F.H. van Werkum	20-06-1961 tot 29-05-1962
W.G. van Gent (wnd)	29-05-1962 tot 17-09-1962
S. Barends	17-09-1962 tot 27-09-1962
J.G.C. van der Linde	27-09-1962 tot 14-12-1962

LEVENSLOOP Hr.Ms. SNELLIUS de tijd in NNG van 1960 /m 1962.

Op verzoek van het gouvernement van Nederlands Nieuw-Guinea werden in 1960 lokale opnemingen ter rede van Fak Fak en Karawatoe gedaan en een onderzoek ingesteld naar de gerapporteerde ondiepte in de Kaimanabaai. Gedurende de kenteringsperioden werd het dregwerk in de scheepvaartroute ten zuid-westen van Salawati voortgezet. Verder werden diepzeelodingen uitgevoerd tussen de Asia eilanden en het Helen rif, mede met het oog op een nader onderzoek van de aldaar geconstateerde zwaartekrachtsanomalieën. Voorts werd een heropening uitgevoerd bij de Wakdé eilanden en de Tor rivier, terwijl een onderzoek werd ingesteld naar het rif Woendoeminas. Ook werden diepzeelodingen gedaan rond de Aju eilanden ter bepaling van het bodemprofiel buiten het kustrif.

Met assistentie van de dregboten II en III verrichte Hr.Ms. Snellius gedurende het eerste half jaar van 1961 dregwerkzaamheden aan de westkust van Nieuw Guinea en voerde een kleine lokale heropneming uit op de noordkust van Noemfoer, en in mei werd het schip belast met de Decca-kartering aan de zuidkust, alwaar tevens een heropneming van de monding van de Aikarivier plaats vond en de toegang tot de Pisangbaai werd onderzocht.
Tijdens een “alle hens voor de boeg” droeg Ltz.1 J.M. Schalkwijk met gebruikelijk ceremonieel op 20 juni 1961 het commando over aan Ltz.1 R. van den Oever.

Gedurende de najaar kentering werd een opname verricht in de mondingen van de Tipoeka-rivier en de Pisangbaai, waarbij voor het eerst van de zijde van het gouvernement werd deelgenomen in de vorm van ter beschikkingstelling van het gouvernementsmotorschip Oranje als hoofdkwartierschip voor de opnameploeg, alsmede enig kleiner varend materieel. Tussentijds werd klein onderhoud gegeven door de scheepswerf Konijnenburg te Manokwari.

Michael Rockefeller

In november 1961 was de Snellius actief bij de opsporing - en reddingsactie van Michael Rockefeller, zoon van de gouverneur van New York, Nelson Rockefeller, die tijdens antropologisch onderzoek langs de zuidkust van Nieuw-Guinea met een catamaran sinds 18 november werd vermist. Het vaartuig was omgeslagen, doch ondanks intensief zoeken waarbij ook een Neptune vliegtuig, een NNGPM-helikopter (Nederlands Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij),

drie vliegtuigjes van de maatschappij Kroonduif, een Australische Catalina en twee Australische helikopters werden ingezet, werd hij niet gevonden zodat moest worden aangenomen dat de man was verdronken. Op 29 november werd de zoekactie gestaakt.
(de Hr.Ms. Snellius had het rode brandstoftank opgevist welke van de boot van Rockefeller bleek te zijn. Rockefeller Sr. was persoonlijk de tank in de haven van Merauke op wezen halen, alle bemanningsleden kregen een hand van hem als dank voor de inzet en vinden van de brandstoftank)

In het voorjaar van 1962 vertrok het opnemingsvaartuig naar Hong Kong voor een dok- en onderhoudsbeurt, doch was op 31 maart weer in Biak terug. Door de toegenomen vijandelijkheden tussen Nederland en Indonesië werd door de COSTRING (Commandant strijdkrachten in Nieuw-Guinea) besloten de opnamewerkzaamheden te stoppen en het schip in te zetten voor patrouilletochten, troepenvervoer en evacuatietransporten van Indonesische krijgsgevangenen tussen Biak, Sorong, Kaimana en Merauke, dat door de opvarenden al spoedig de bijnaam “Tramlijn Begeerte” kreeg. In totaal heeft het schip in deze periode ongeveer 170 Indonesische krijgsgevangenen vervoerd.
Noot van Martin Anker; moeten er meer dan 240 zijn geweest !

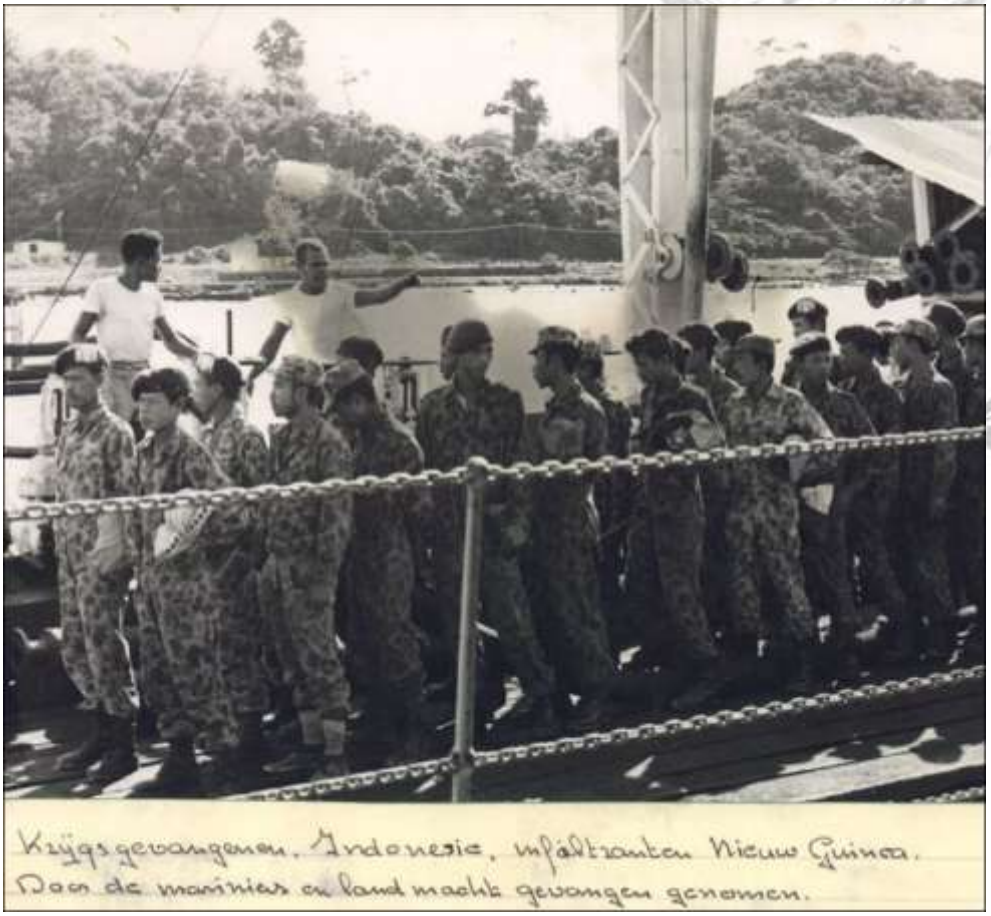

Foto uit de DVD van Fulps van Oosten

Hierbij ging het onder meer om versterkingen van garnizoenen of aflossing van detachementen van mariniers. Toen eenmaal de landmacht versterkingen in Nieuw-Guinea arriveerden, werden in juli grote groepen landmacht personeel naar Fak Fak en Kaimana vervoerd. Wel was de Snellius in de tweede helft van april nog voor korte tijd in Merauke om daar de overbodig geworden Decca-apparatuur af te geven en de anti-onderzeebootbewapening, die daar was opgeslagen, weer aan boord te nemen.

Op 25 mei 1962 droeg Ltz.1 R. van den Oever met gepast ceremonieel het commando over aan Ltz.1 F.H. van Werkum.
In de tweede helft van mei werd tweemaal een bevoorradingstrip gemaakt; grote voorraden magazijn victualiën en gevechtsrantsoenen werden bij de garnizoenen afgeleverd. Zo werd op 27 mei te Fak Fak 6.000 gevechtsrantsoenen, 1.800 pakken gedroogde groenten en 3.000 pakken

gedroogde soepen gelost, dat was genoeg voor 8 weken voor 200 man
Het had overigens maar weinig gescheeld of Hr.Ms. Snellius was aan een vroegtijdig einde gekomen en had het garnizoen van Fak Fak op rantsoen gemoeten. In de nacht van 26 op 27 mei was Hr.Ms. Limburg namelijk op patrouille ten zuiden van het Oninschiereiland. Het zicht was slecht met zware regenbuien.
Rond 21.00uur kwam er een klein contact op de radar op zes mijl afstand met een zuidoostelijke koers en een vaart van 14 knopen. Om 21.15uur gaf de onderzeebootjager enige schoten voor de boeg met de 40mm mitrailleur. Het contact was tot op 2.500 meter genaderd. Toen nam men de inmiddels ontstoken navigatielichten van het schip waar en werd herkenningssein gewisseld, waaruit bleek dat dit geen vijandelijk doel kon zijn en tijdens een bliksemflits men het silhouet van Hr.Ms. Snellius herkende. Deze was - verduisterd - onderweg naar Fak Fak. Verongelijkt seinde het witte schip: ***"Verzoeke in het vervolg meer rekening te houden met mijn vaarschema".***
Hierin had de commandant van de Snellius geen ongelijk omdat de vaaropdracht aan alle eenheden in dit gebied was verstuurd. Doch ook op een jager bleek er in de consternatie wel eens iets mis te gaan.
Het commando van Ltz.1 F.H. van Werkum duurde tot 17 september 1962 toen hij dit overdroeg aan Ltz. W.G. van Gent die het commando tijdelijk voor tien dagen waarnam, totdat op 27 september Ltz. 2 S. Barends dit definitief op zich nam om het schip terug naar Nederland te brengen.

In de vroege morgen van 8 oktober werd om 07.10 uur vanaf de "jagerboei" in Biak voor de laatste maal uit Nieuw-Guinea vertrokken. Gedurende de nacht werd echter van koers veranderd om kwartiermeester Pormes, wiens zoon ernstig ziek was, in Sorong af te zetten, zodat hij met het vliegtuig naar huis kon gaan. Op de platvoet van 9 oktober werd hij op de rede van Sorong door een motorschouw van boord gehaald, waarna de reis naar Singapore werd vervolgd en men op 16 oktober om 10.15 uur op de Naval Base arriveerde. Helaas mocht er niet buiten de Naval Base worden gepassagierd, maar dit terrein met kantines, zwembaden, sportterreinen en winkels bood voldoende gelegenheid tot ontspanning, waarbij de voetballers met 5-2 over HMS Cook zegevierden.

HMS Cook

Op 18 oktober werd in Pulu Bukum olie geladen waarna om 20.00 uur de trossen losgingen en koers werd gezet richting Bombay.
Op de dagwacht van 29 oktober werd voor Bombay rendez-vous gemaakt met Hr.Ms. Friesland en Kortenaer en gezamenlijk naar de haven opgestoomd waar de drie schepen om 09.55 uur in de haven ten anker gingen. Er werden bustochten, zwempartijen en sportwedstrijden georganiseerd en de voetballers kregen tegen de Indiase marine met 3-1 een pak slaag.

Op 31 oktober verlieten de drie Nederlandse schepen de haven en eenmaal buitengaats werd het verband verbroken en koerste de Snellius alleen op Aden af waar op de dagwacht van 6 november in de haven ten anker werd gegaan om de olievoorraden weer op peil te brengen.

Toen dit om 14.00 uur gereed was werd het anker weer ingedraaid en via de Rode Zee naar Port Said vertrokken.
Op de eerste wacht van 10 november werd op de rede van Suez ten anker gegaan om de kanaalloods aan boord te nemen, maar pas de volgende morgen werd om 09.00 uur anker op gegaan en het kanaal ingestoomd. Om 22.00 uur werd Port Said bereikt waar, na te zijn afgemeerd, olie en water werd geladen, waarna om 03.00 uur de reis werd voortgezet.

Op 15 november kwam Malta in zicht. Door een defect aan bakboord hoofdmotor kwam het schip pas tegen de avond van 16 november voor La Goulette aan waar de loods aan boord kwam en via het kanaal van La Goulette naar Tunis werd gestoomd, waar men om 19.55 uur in de Port Central afmeerde.
De nodige bezoeken werden over en weer afgelegd en tevens werd er een bustocht georganiseerd. Op 19 november werd om 08.00 uur ontmeert en naar La Goulette opgestoomd om olie te laden, waarop om 13.00 uur naar zee werd vertrokken om het laatste gedeelte van de thuisreis te ondernemen.

Bij het passeren van Gibraltar werd op de dagwacht van 22 november naamsein gewisseld met HMS Coruña. Op 27 november werd enige hinder van de mist ondervonden en werd de Nieuwe-Waterweg tot de Berghaven van Hoek van Holland ingestoomd waar SBN van technische dienst C.F. van der Zijl voor een werkbezoek aan boord stapte. Hierop werd opgestoomd naar Den Helder waar men om 20.45 uur op de rede arriveerde. De SBN ging hierop van boord en de volgende morgen 28 november om 07.00 uur kwam de douane aan boord en nadat deze het schip had vrijgegeven arriveerde om 09.30 uur de CZM, viceadmiraal Mr. A.N.-baron de Vos van Steenwijk, die schip en bemanning hartelijk verwelkomde. Om 10.00 uur ging het anker op en drie kwartier later werd in de Nieuwe Haven langs steiger 15 afgemeerd. Hiermede was een definitief einde gekomen aan een zeer enerverende periode in de wateren van Nieuw-Guinea.

Op 14 december 1962 legde Ltz.2 S. Barends het commando over Hr.Ms. Snellius neer nadat hij eerst het schip met gepast ceremonieel uit dienst had gesteld. Hierop ging het schip bij de werf Gusto in Schiedam in algeheel groot onderhoud, waarbij tevens een verhoogde boegverschansing werd aangebracht om minder buiswater over te nemen.

Reactie Martin Anker:

Overigens was het niet zo kort en bondig als wat hierboven is omschreven, zaken lagen toch wel iets anders, o.a.:

- De Snellius werd na her of bijplaatsen van oorlogsbewapening zoals onderzeeboot bestrijdingsapparatuur, naast de bestaande 20 en 40 mm mitrailleurs en kanon, 4 x punt 50 mm mitrailleurs, dieptebomrekken op het achterschip, raketdieptebomrakketten op het voorschip bijgeplaatst en vanaf begin 1962 tot september 1962 ingezet als Fregat en draaide in alle werkzaamheden, die toen van een oorlogschip werden verwacht, mee. Soms kregen we indruk dat we helemaal als werkpaard werden gebruikt.
- Zelf was ik naast het Hofmeester zijn (wat in oorlogstijd niet meer gold) ingedeeld als 20 mm schutter van het BB 20 mm kanon en als zeesoldaat ingedeeld in de Landingsdivisie. Hierover zijn legio verhalen te vertellen met als spannendste gedeelte beschoten te worden tijdens bezoek aan een Kampong, door eigen vuur en als het 50 min. langer had geduurd ik dit verhaal niet na kunnen vertellen, namelijk 50 min. later zou Indonesië aanvallen en de Snellius zou als eerste in de grond worden geschoten door een Russische onderzeeboot die op 10 mijl van ons vandaan lag en bezig was met de aanloop naar de aanval.
-

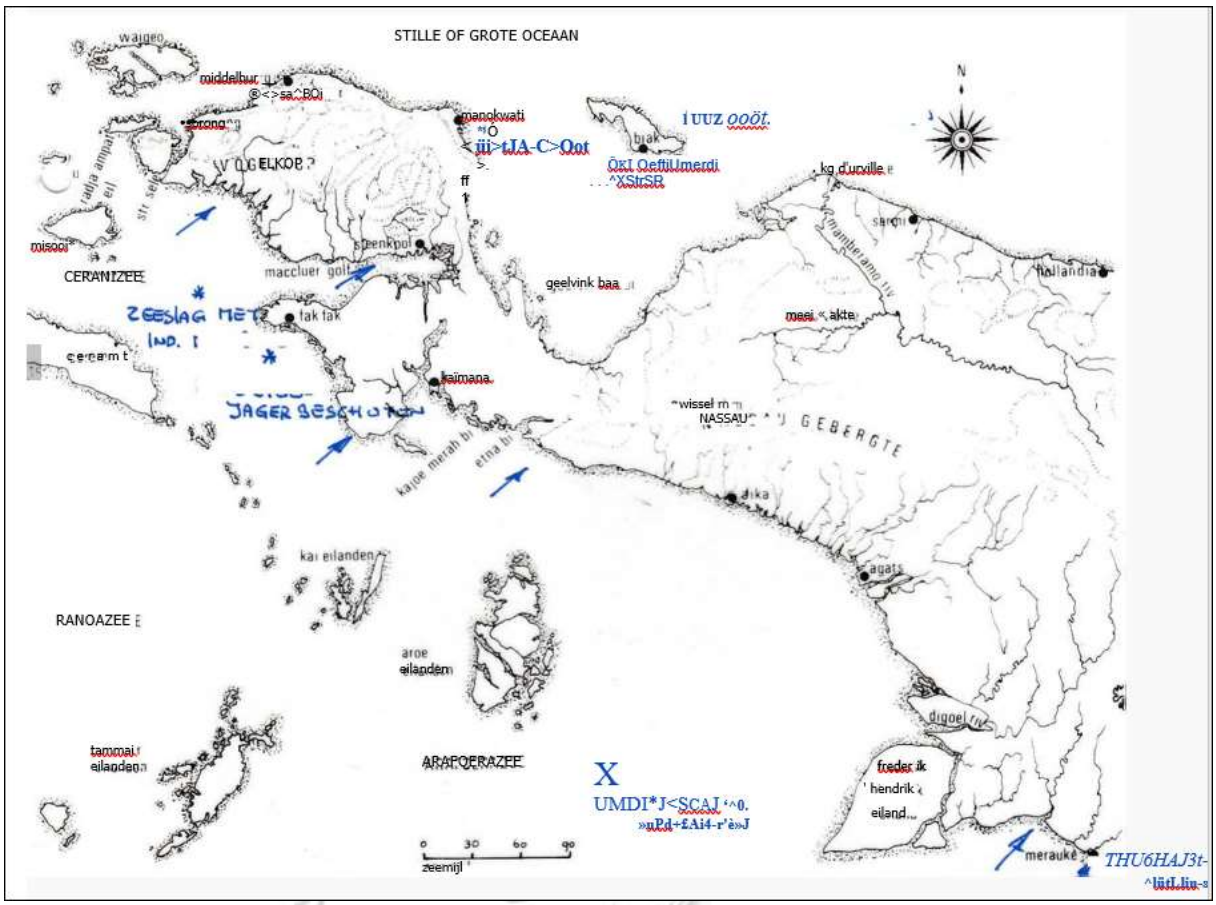

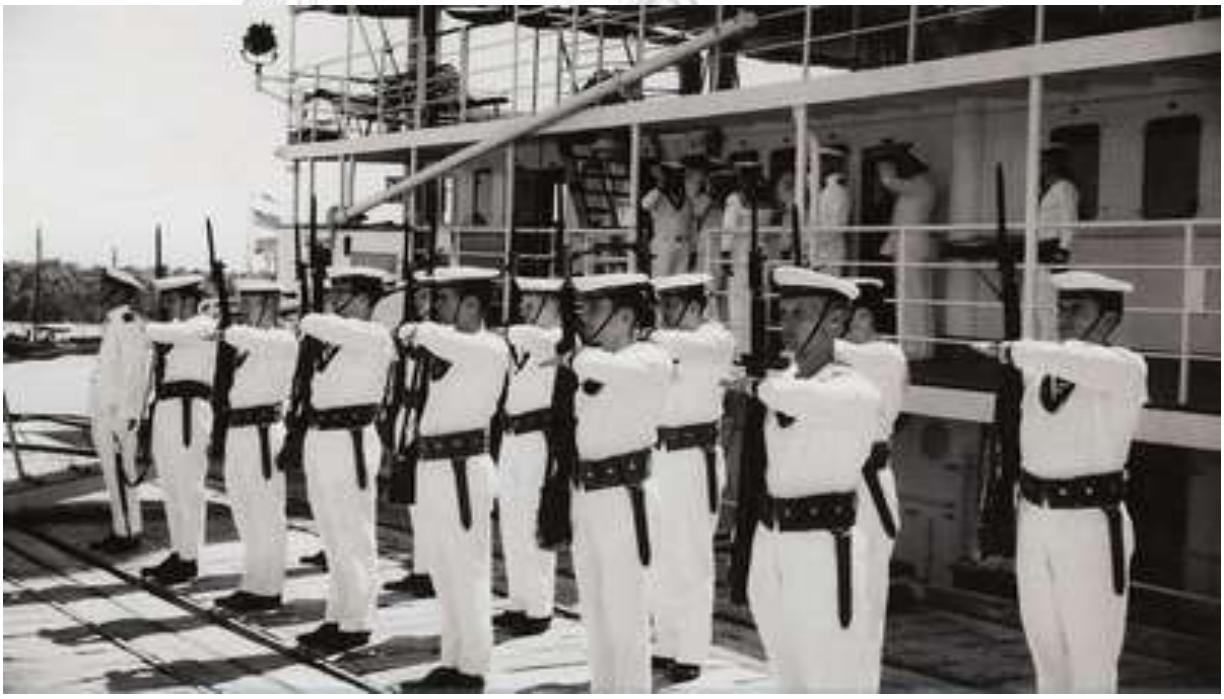

Martin Anker rechts achter ingedeeld in de Landingsdivisie, gingen als een soort marinier de kampongs controleren waar mogelijk ploppers (infiltranten) door lokale bewoners werden waargenomen en wat dan door de kampong oudste (dorpsopperhoofd) werd doorgegeven aan schepen die in de buurt waren om dit te controleren en waarop mariniers werden ingezet om deze te bestrijden.

Terugkomst in Den Helder

De Snellius in onttakelde toestand afgemeerd in Nieuw Beierland.
Foto Chris Mark.

Na 30 jaar vond ik de Snellius weer teug bij een sloopbedrijf te Oud Beijerland , maar zover bekend is hij later afgevoerd naar Italië om omgebouwd te worden als passagiersschip.

(let op: zoals al aangegeven zijn de teksten hieronder niet in de juiste tijdlijn weer gegeven).

Martin Anker, bemanningslid van de Hr. Ms. Snellius

"Zes uur op en zes uur af, was best pittig."
door Ed van Tuijl

Terug in de tijd met een Nieuw-Guinea ganger is deze keer een interview met Martin Anker. Geen infanterist, geen marinier, nee, een marineman. De marine. Voor de meeste van ons, toen in Nieuw-Guinea, een onbekende wereld. Maar Martin was een van de bemanningsleden van de Hr. Ms. Snellius. En die naam zegt de infanteristen en de mariniers wel degelijk iets. Heel veel zelfs. Tijdens de acties fungeerde de Snellius onder meer als troepentransportschip om mariniers naar plekken te brengen waar para's waren gesignaleerd.
En voor veel jongens van het 6IB is dit schip alleen maar een prettige herinnering. Met de Snellius werden ze immers vanaf verschillende plaatsen naar Biak vervoerd om van daaruit aan de thuisreis te beginnen.

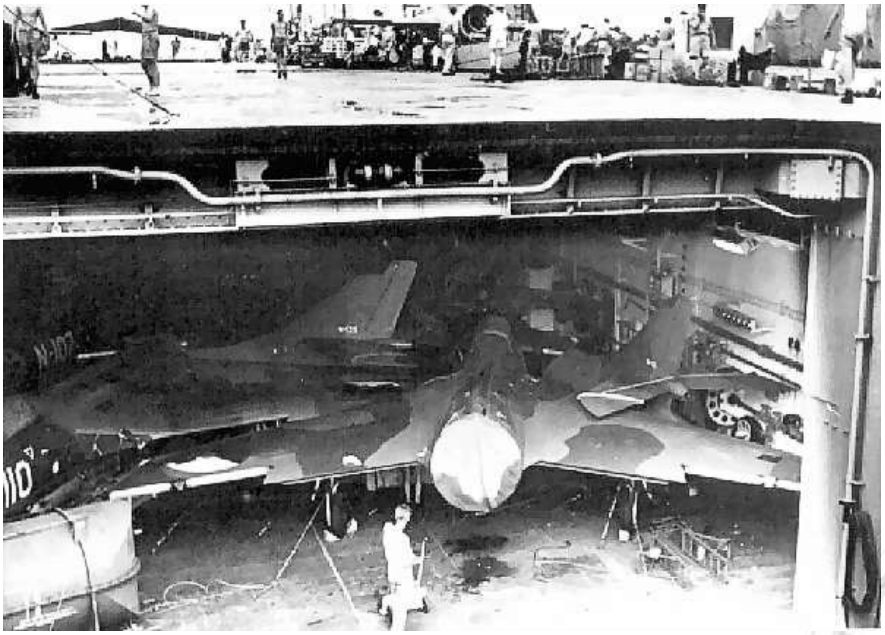

“Toch was de Snellius niet mijn eerste kennismaking met Nieuw-Guinea”, begint Anker zijn verhaal. “Ik had in 1957 voor zes jaar bij de marine getekend. Na enkele walplaatsingen werd ik vanaf 1959 tot eind 1960 op de Hr. Ms. Karel Doorman geplaatst. Daarop maakte ik ook de wereldreis naar Nieuw-Guinea mee. Dat was vooral een vlagvertoonreis met toch wel een belangrijke missie. Namelijk het overplaatsen van het 322 squadron Hawker Hunter straaljagers. Dat waren twaalf straaljagers die hun thuisbasis in Biak kregen.
Zoals ik al zei een reis met vooral veel vlagvertoon. We moesten indruk maken op Soekarno die steeds harder ging roepen dat Nieuw-Guinea bij Indonesië hoorde. Het werd een bijzondere reis. Alles bij elkaar zo’n zeven maanden. Met een aantal landen waar we niet mochten afmeren. Daar hadden vriendjes van Soekarno het voor het zeggen.”

het lossen van de Klu Hunters in NNG

foto's verkregen uit *www.kareldoormanr81.nl*

Eenmaal terug in Holland werd Martin Anker geplaatst bij de onderzeedienst te Rotterdam. Hij trouwde zijn lief maar kreeg niet echt de gelegenheid om van de huwelijkse staat te genieten.
"Nee, want na vier maanden kreeg ik te horen dat ik, begin mei 1961, wederom voor anderhalf jaar naar Nieuw-Guinea moest. Ik werd geplaatst op de Hr. Ms. Snellius. Een opnemingsvaartuig dat de vaarroutes van zee en riviermondingen rond Nieuw-Guinea in kaart bracht.
Maar toen het allemaal wat heftiger werd, veranderde de inzet. Niks meer in kaart brengen. De Snellius werd onder meer een patrouillevaartuig. Net als zusterschip Hr. Ms. Luymes. Trouwens, beide waren voor de vijandelijke acties 'witte schepen'. Maar begin 1962 werden ze, net als de andere marinevaartuigen, grijs geschilderd.
De nieuwe taken waren onderzeebootbestrijding, controle van afgelegen kampongs langs de kust, bevoorradingsschip, troepentransportschip en transportschip voor het afvoeren van gevangenen en gewonden. Mijn taak was schutter op de 20 mm Oerlikon. Net als op de Karel Doorman waar ik een 40 mm Bofors kanon moest bedienen."

In januari 1962, toen de Snellius voor een grote onderhoudsbeurt in Hongkong lag, kwam het bericht dat die werkzaamheden direct moesten worden afgebroken. Het schip moest zo snel mogelijk naar Nieuw-Guinea terugkeren. De reden was een aanval van Indonesië met vier motortorpedoboten met een paar honderd infiltranten die bij Fak Fak aan wal gezet zouden worden.

"Vanaf dat moment waren ook wij volop bij de acties betrokken", vervolgt Martin. "We zijn eerst naar onze thuisbasis Merauke gevaren waar onze oorlogsbewapening weer op peil werd gebracht. Er kwam extra bewapening bij. Behalve de dieptebom afvuursystemen op het achterschip en raketwerpers op het voorschip, allemaal bedoeld voor onderzeeboot bestrijding, kregen we als extra een viertal punt 50 mitrailleurs erbij.

20 mm Oerlikon

Het leven aan boord werd nu best wel pittig. De oorlogswacht werd ingesteld. Dat betekende zes uur op en zes uur af. In die zes uur af moest worden gegeten, geslapen, moest je brieven schrijven, kortom ik kan je verzekeren dat het geen pretje was.

Daarbij komt nog dat we hier en daar ook de wal in de gaten moesten houden op aanwezigheid van ploppers. Alles bij elkaar duurde dit zo'n zes maanden. Alleen voor olie laden en bevoorraden kwamen we aan de wal. Maar tijd om daar te ontspannen was er niet bij.
We moesten gevangen para's afvoeren naar het interneringskamp Woendi, een eilandje in de buurt van Biak. We gingen erop af als we vanuit afgelegen kampongs aan de kust signalen kregen dat er wat loos was. Daar gingen we met ons landingsdetachement, waarvan ik ook deel uitmaakte dan aar de wal. Met rubberspeedboten of met motorsloepen. Ging het om gesignaleerde para's dan lichtten we de mariniers in. Die kwamen daarop in actie om ze op te sporen en uit te schakelen of gevangen te nemen.
Je ging trouwens niet vrijwillig bij het landingsdetachement. Je werd gewoon aangewezen."

Overigens had het weinig gescheeld of de bemanning van de Snellius was ten onder gegaan aan **friendly fire.**

"Ja, dat was kantje boord", gebruikt Martin een toepasselijke woordspeling als hij over het incident vertelt. "We voeren verduisterd ter hoogte van Fak Fak, toen de onderzeebootjager Hr. Ms. Limburg uit een tropische regenbui tevoorschijn kwam en ons op de radar waarnam. Ze dachten aan een vijandelijk schip omdat we, om onduidelijke reden, zo'n 15 mijl uit koers waren. Toen ze ons op zo'n 3 mijl waren genaderd, losten ze schoten voor de boeg, en als laatste waarschuwing ook achter en over het schip. Alles bij elkaar wel zes riedels van vier 40mm granaten. Achteraf is duidelijk geworden dat een granaat voor, achter en over het schip de bedoeling was. Maar de schutter had het niet helemaal goed begrepen.
Nu, ik kan je vertellen, dat er wel héél rakelings voor de boeg werd geschoten. Overigens waren alle vaarplannen van onze schepen bij elkaar bekend. Maar doordat we zo ver uit koers waren kon niet direct worden vastgesteld of we vriend of vijand waren. Later bleek dat er toch iets aan de communicatie onderling had gemankeerd.
Tijdens een bliksemflits zagen ze de contouren van de Snellius. Toen onze seiner/telegrafist een herkenningssignaal afgaf, werd pas duidelijk dat ze bijna een eigen schip de grond in hadden geboord."

Deze seiner/telegrafist was trouwens zijn maatje op de Snellius.
"Maar ik heb hem later nooit meer teruggezien. Na al die jaren weet ik ook niet meer precies hoe hij heet. Mocht iemand hem kennen, dan graag een reactie naar mijn website. (acens@upcmail.nl) Wie weet, komen we nog weer eens in contact met elkaar. Hij was ook de man die mij kwam vertellen dat ons eerste dochtertje was geboren. Dat bericht was via Radio Holland binnengekomen"

Later, toen meer en meer bekend werd dat Indonesië in augustus een invasie wilde uitvoeren waarbij ook zeven Russische onderzeeboten waren betrokken die rond de Vogelkop lagen, begrepen de opvarenden van de Snellius dat ze andermaal aan een ramp waren ontsnapt.
Martin Anker: "Wij bewaakten in de laatste fase van de vijandelijkheden de zeestraat tussen Manokwarie en Biak. Om de weg voor de Indonesische invasie vrij te maken zouden de Russen alles torpederen wat in de wateren rond Nieuw-Guinea voer.
Twaalf uur 's nachts zou de invasie gaan plaatsvinden. Een uur eerder werd het allemaal afgeblazen omdat was ingestemd met een staakt het vuren.
Nadat ons werk erop zat, zijn we als een van de laatsten uit Nieuw-Guinea vertrokken voor de thuisreis."

Op de kade in Holland stonden vrouw en kind hem op te wachten. De kleine meid had haar eerste verjaardag al gevierd toen ze voor het eerst door pa werd geknuffeld.
Martin Anker stapte in een heel andere wereld dan de besloten mannengemeenschap van pakweg negentig man waarin hij anderhalf jaar, op een ruimte van amper tachtig bij twintig meter

had moeten leven. Een nieuwe fase in zijn leven diende zich aan. Na zes jaar zei hij de marine vaarwel en diende nog “een” jaar bij de landmacht. Hij volgde in Venlo de rijopleiding en werd geplaatst bij de afdeling Van Heutz in Utrecht.

Sovjet-invasie Nieuw-Guinea in '62 maar net afgeblazen

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM, donderdag

De Sovjet-Unie lag begin augustus 1962 voor de kust van Nederlands Nieuw-Guinea, het tegenwoordige Irian Jaya, klaar met zes onderzeeërs om samen met Indonesische strijdkrachten een einde te maken aan het Nederlands bewind. Dit is gisteren bevestigd door Aleksej Droegov die sinds juni 1962 tolk was voor de Sovjet-afgezant in Jakarta.

Dr. P.C. van Rooyen van het Instituut voor Maritieme Historie tekent aan dat de Russen zo ver durfden te gaan in hun steun aan president Soekarno omdat de VS hun handen vol hadden aan het communistische Cuba. Zij verwachtten van Nederland geen weerstand. Indonesië — in 1949 onafhankelijk geworden van Nederland — eiste ook de dekolonisatie van Nederlands Nieuw-Guinea.

Droegov zei dat een twintigtal Toepelev-bommenwerpers klaarstond voor de invasie. Die werd echter op het allerlaatste moment afgeblazen toen Den Haag op 15 augustus 1962 alsnog het onder druk van de Amerikanen de dag ervoor gesloten akkoord met Indonesië goedkeurde.

Volgens voormalig onderzeeër-officier Gennadi Melkov waren onderzeeërs op 15 augustus 1962 de havenplaats Manokvari „tot op tien mijl genaderd, toen de aanval werd afgeblazen.”

Het oorspronkelijke bevel van de Sovjet-admiraal luidde „Vernietig alle schepen.”

Van Rooyen kent de affaire reeds enige jaren. Er is volgens hem uitvoerig over geschreven door Van Holst Pellekaan en De Regt in hun boek 'Patrouilleren voor de Papoea's' dat in 1990 verscheen.

donderdag 11 februari 1999

HIERBIJ WAS IK BETROKKEN EN HET WAS ECHT 5 MIN VOOR 12. OFTEWEL. 45 MIN VOOR 24^{00}. S'NACHTS ZOUDEN WIJ ALS EERSTE IN DE GROND WORDEN GESCHOTEN, DOOR SOVJET ONDERZEE BOTEN. WIJ MOESTEN DE ZEESTRAAT BEWEKEN WAAR DE INVASIE VLOOT VAN INDONESIË OP BIAK ZOU LANDEN.

Na de landmacht ging hij weer naar school, deed MTS werktuigbouw en daarna in de avonduren de cursus hogere werktuigbouw. Het begin van een bijzondere carrière in de hijskranen. Hij werkte over de gehele wereld. Wat heet. Hij werd binnen die branche een begrip. Werkte voor zijn toenmalige baas nog een jaar in Soedan en werd uiteindelijk inspecteur voor het keuren van al die hijswerktuigen. Van alle soorten kranen had hij verstand. Hij bouwde ze, stelde ze in bedrijf, verplaatste ze, verbouwde ze, demonteerde ze en taxeerde en adviseerde, vertelde hij aan journalisten die over zijn leven tussen de kranen pagina grote artikelen schreven. De verhalen van de kranendokter.

Met pensioen gaan op je 65ste was niks voor Martin Anker. Hij richtte in 2005 zijn eigen adviesbureau op. Zie de site www.ankerconsultancy.com Voert nog altijd werkzaamheden uit voor de ‘Raad van Accreditatie’ als vak deskundige op het gebied van hijswerktuigen. En alsof het allemaal nog niet genoeg is, verzorgt hij ook rondleidingen in het pas geopende Nationaal Militair Museum in Soesterberg.

Martin Anker moet nu eenmaal wat omhanden hebben en blijft gewoon doorgaan tot hij honderd is. De man die op de Snellius diende en met de gehele bemanning feitelijk aan het begin stond van de thuisreis van heel wat Nieuw-Guinea gangers.

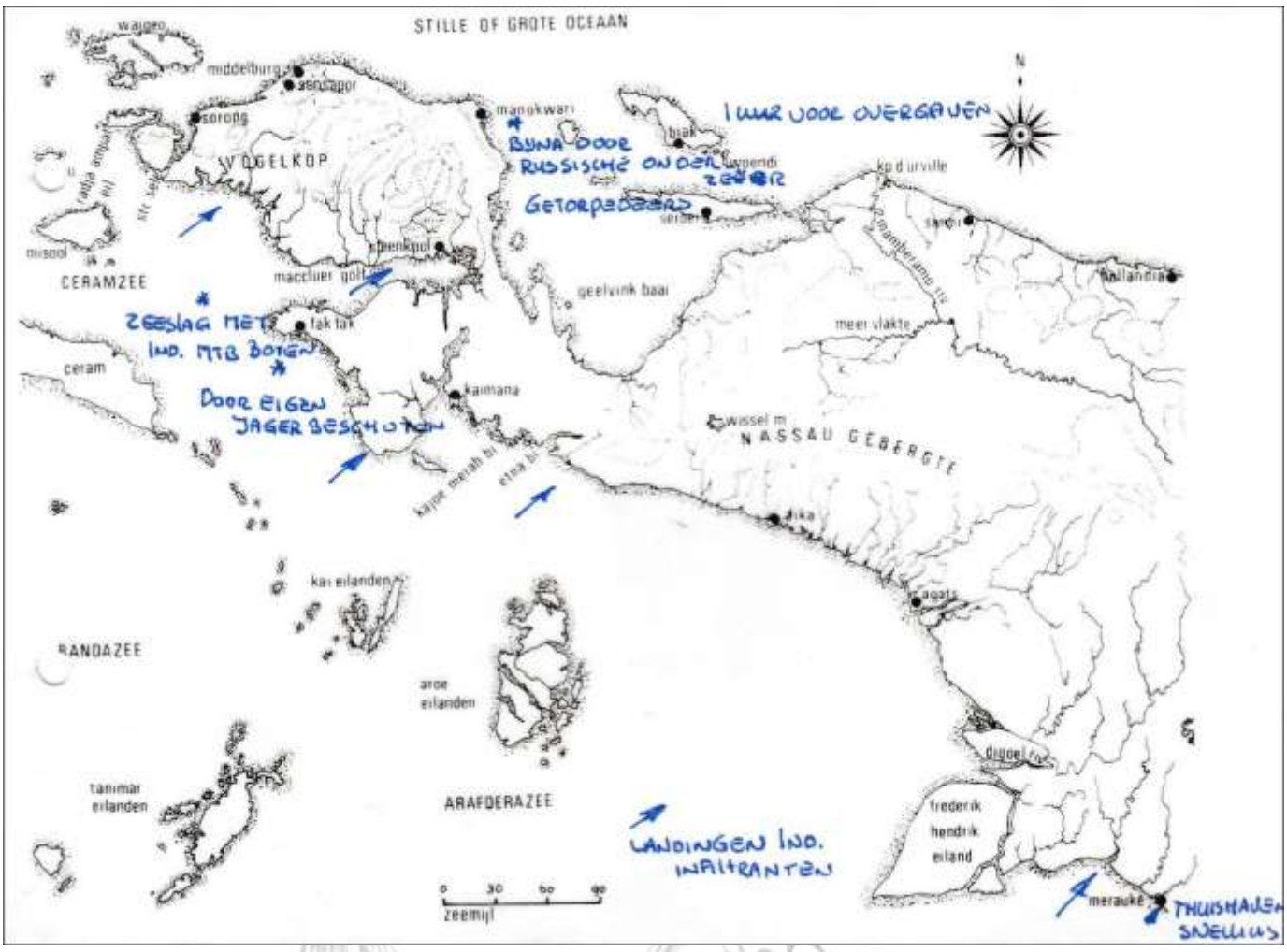

Op de volgende pagina's staan diverse berichtgevingen over de laatste jaren Nieuw Guinea uit diverse kranten en geschriften.

Bulletin Board System De Zwarte Ster*
Messagebase ann.azie

Path: dzs!xs4all!dzs!news
From: "Joost"
Newsgroups: ann.azie,fake.forward
Subject: Vk: Russische aanval Nieuw Guinea
Date: Wed, 10 Feb 1999 21:03:11 +0100

Volkskrant, 10-2-1999

'Nederland zwichtte: twee uur later en het zou oorlog zijn geweest' Moskou beraamde in '62 aanval op Nieuw-Guinea

Een Sovjet-troepenmacht heeft in augustus 1962 op het punt gestaan de Nederlandse militairen in Nieuw-Guinea aan te vallen. Onderzeeërs en vliegtuigen kregen in het diepste geheim opdracht uit Moskou om aan de zijde van het Indonesische leger deel te nemen aan de invasie van Nieuw-Guinea.

Van onze correspondent
Bart Rijs

MOSKOU
Dit heeft de Volkskrant vernomen van voormalige Russische leger- en marineofficieren. Indonesië eiste Nieuw-Guinea al sinds de onafhankelijkheid in 1948 op, maar Nederland was desnoods bereid het op een oorlog te laten aankomen om zijn aanspraken te behouden.
Drie fregatten, een onderzeebootjager, een squadron Neptunes, Hawker Hunter-jagers, luchtdoelartillerie en 4800 Nederlandse manschappen verdedigden het eiland tegen de steeds vaker voorkomende Indonesische pogingen tot infiltratie.
In 1962 besloot Moskou zes onderzeeboten, een dertigtal Toepolev-bommenwerpers en twee- tot drieduizend man personeel onder leiding van schout-bij-nacht Tsjernobajs naar Indonesië te sturen. De Russen moesten zich na hun aankomst omkleden in Indonesische uniformen.

Ze kregen identiteitspapieren waaruit moest blijken dat ze vrijwilligers waren in Indonesische dienst. 'Maar dat waren we beslist niet', zegt Aleksej Droegov, nu medewerker aan het Instituut voor Oriëntalistiek in Moskou, destijds de militaire tolk die alle besprekingen vertaalde. 'We kregen onze bevelen rechtstreeks uit Rusland.'

Begin augustus namen vijf van de zes onderzeeërs onder water posities in voor de kust van Nieuw-Guinea. 'We kregen bevel vanaf middernacht elk vijandelijk schip naar de bodem te jagen', zegt Rudolf Ryzjikov, toen eerste officier aan boord van de S-236. 'Marineschepen, koopvaardijschepen, zelfs passagiersschepen, onder welke vlag dan ook.'
De zesde onderzeeër moest brandstoftanks in een baai bij Manokvari, een havenplaats op Nieuw-Guinea, laten ontploffen, en vervolgens het Nederlandse fregat dat de toegang tot de baai bewaakte met een torpedo tot zinken brengen.
Noot van Martin Anker;
Het betreft hier de omgebouwde Snellius en werd daarna Fregat genoemd evenals de Luymes, welke voor verdediging en transport werkzaamheden werden ingezet (en niet de eerder genoemde Evertsen die elders wat komen ging op post lag. In ieder geval is de Hr Ms Snellius na het ophalen in Merauke van haar oorlogsuitrusting op de werf in Manokwari op de grijze marine kleur omgetoverd, hiervan zijn maar zeldzame foto's bekend.

Onder zware druk van de Amerikanen bereikten Nederland en Indonesië in New York op 15 augustus 1962 een akkoord. Maar Den Haag bleef treuzelen met de goedkeuring en Indonesië had de invasievloot al de zee op gestuurd. 'We waren Manokvari tot op tien mijl genaderd toen we bericht kregen dat we de aanval moesten afbreken', zegt Gennadi Melkov, toen onderzeebootofficier, tegenwoordig hoogleraar internationaal recht.

'Nederland zwichtte: twee uur later en het zou oorlog zijn geweest.'

'Vernietig alle schepen', luidde bevel Sovjet-admiraal

'We hadden bevel gekregen onder water langs het Nederlandse fregat de baai binnen te varen, op nul-nul-uur een torpedo af te vuren op de brandstoftanks aan de waterkant, en met een tweede torpedo het fregat tot zinken te brengen. We wisten dat de kans groot was dat we het niet zouden redden maar niemand dacht eraan een bevel te weigeren.'
Het is 15 augustus 1962 als Gennnadi Melkov de angstigste uren uit zijn loopbaan als marineofficier beleeft. Zes Sovjet-onderzeeërs hebben in het diepste geheim opdracht gekregen aan de zijde van het Indonesische leger deel te nemen aan de invasie van Nieuw- Guinea. 'De Nederlandse kolonisator voorziet het einde van haar overheersing', heeft het Sovjet- partijblad Pravda al maanden geleden aangekondigd.

Nederland wilde het desnoods op een oorlog laten aankomen. Maar Den Haag werd het slachtoffer van een Koude-Oorlogsintrige.

Dat blijkt nu voor het eerst ook uit getuigenissen van Russische leger- en marineofficieren. Eind 1961 varen zes onderzeeërs en een hospitaal- en bevoorradingsschip weg uit Vladivostok. 'We dachten dat we de onderzeeërs net als vorige keer bij de Indonesiërs moesten afleveren', zegt de toenmalige eerste officier Rudolf Ryzjikov. Als zijn S- 236 is afgemeerd aan de kade van Surabaya, krijgt hij tot zijn verbazing bevel een Indonesisch uniform aan te trekken. De politiek officier geeft iedereen 'een soort Indonesisch paspoort', waaruit moet blijken dat ze vrijwilligers zijn in Indonesische dienst.
Dit zijn de heetste jaren van de Koude Oorlog: de Sovjetleider Croesjtsjov heeft gedreigd dat hij de Amerikanen zal 'bedelven', er zijn atoomkoppen onderweg naar Cuba, en Derde-Wereld landen krijgen miljarden aan militair materieel cadeau in de hoop dat ze zich tot het socialisme bekeren. Als de onderminister van Defensie van de Sovjet-Unie, maarschalk Versjinin, in juni naar Indonesië reist, zijn daar behalve de onderzeeërs ook al een dertigtal door Sovjet-piloten gevlogen Toepolev- bommenwerpers gestationeerd.

'Handelt u alsof u de grenzen van ons moederland verdedigt,'
instrueert de maarschalk de Sovjet-militairen. 'Daaruit begrepen we dat we tegen de Nederlanders moesten vechten', zegt Aleksej Droegov, die als militaire tolk alle gesprekken met de Indonesiërs bijwoonde.
'De Nederlandse strijdkrachten konden de Indonesiërs tegenhouden, maar de Indonesiërs met ons samen niet.' De stationering van de Sovjet- militairen is onderdeel van een Koude-Oorlogsintrige.
De Nederlandse positie in Nieuw-Guinea is onhoudbaar zonder steun van de Verenigde Staten, dat beseft iedereen. Moskou probeert de Amerikanen af te bluffen. 'Heren imperialisten, speel niet met vuur!' kopt de Pravda. 'De regering van de Verenigde Staten moet weten dat de USSR niet zal blijven toezien en dat betekent een wereldoorlog. De vraag is of de VS het risico willen lopen van de totale vernietiging voor de verdediging van de Nederlanders?'
Willen de Amerikanen door de knieën gaan, dan moet de Sovjetbluf kracht worden bijgezet met troepen en materieel. De Russische onderzeebootbemanningen in Indonesië doen dan ook geen enkele moeite zich te verbergen. De officieren gaan naar diplomatieke partijtjes in de hoofdstad Jakarta, de matrozen mogen in de weekends passagieren. Ze hebben zelfs een pasje op zak met de woorden 'perwira Rusia'(Russische held). Het pasje geeft voorrang als ze een kaartje voor de film willen kopen.
'Niemand twijfelde eraan dat de Amerikanen, op de hoogte waren van onze aanwezigheid,' zegt ex- marineofficier Gennadi Melkov. 'Een paar jaar geleden, toen ik op een conferentie in de VS was, lieten mijn Amerikaanse gastheren me bij wijze van aardigheidje een foto zien uit die tijd waarop ik stond in Indonesisch uniform.' In Nederland koesterde het kabinet- De Quay, en vooral minister van Buitenlandse Zaken Luns, de hoop dat de VS zouden kunnen worden overgehaald de zijde van hun NAVO-bondgenoot te kiezen. Was Den Haag niet op de hoogte van de Russische aanwezigheid in Indonesië? Of dacht het kabinet echt dat de VS het risico wilden lopen van een confrontatie tussen supermachten vanwege een paar honderdduizend Papoea's? '
Dit zou een oorlog worden die Nederland noch het Westen in reële zin kan winnen', schreef de Amerikaanse president John F. Kennedy in een geheime brief aan premier De Quay. 'Alleen de communisten zouden van zo'n conflict profiteren. Terwijl Nederland schoorvoetend instemt met

onderhandelingen in Washington, brengt Indonesië een grote invasiemacht in staat van paraatheid. 'Ineens was er alarm,' vertelt Rudolf Ryzjikov. 'We kregen een envelop vol officiële stempels die twee uur na het uitvaren moest worden geopend. In de envelop zat een bevel om ons naar een positie ten westen van Irian te begeven.' Ryzjkov kan zich het bevel nog bijna woordelijk herinneren. 'Voorkom evacuatie van vracht of materieel uit voornoemd gebied. Vernietig alle schepen onder welke vlag dan ook in de u toegewezen sector. Opereer met maximale geheimhouding. Neem absolute radiostilte in acht' Het bevel is getekend door admiraal Gorsjkov, de bevelhebber van de Sovjet-vloot.
Twaalf onderzeeërs zes met een Sovjet-, zes met een Indonesische bemanning - kiezen positie rond Nieuw-Guinea, terwijl in Den Haag de regering treuzelt met de goedkeuring van het inmiddels in New York bereikte akkoord. De Toepolev-bommenwerpers staan gevechtsklaar op Sulawesi.

De S-235 glijdt onder de waterspiegel naar de havenplaats Manokwari om de brandstoftanks en het fregat op te blazen. Honderden, zo niet duizenden, zullen sneuvelen tijdens de invasie.
Een internationaal conflict dreigt. Op tien mijl van het doel, vlak voor het uur U, ontvangt de S-235 een radiobericht: aanval afbreken, boven water terugkeren naar basis. Nederland is op het laatste moment akkoord gegaan met de overdracht van Nieuw-Guinea.

Het regent onderscheidingen voor de Sovjetmilitairen. Ex-tolk Aleksej Droegov bewaart de zijne - de Orde van Eer - nog steeds in een roodfluwelen doosje: 'Een feestje op het hoofdkwartier in Jakarta was er niet, zegt hij. 'Maar we waren trots dat onze bondgenoot had gewonnen en het prestige van ons moederland daarbij de

Overal tijdens Koude Oorlog kou je Russen verwachten
Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM
Is het lot van Nieuw-Guinea in augustus 1962 inderdaad bezegeld door Russische onderzeeërs voor de kust van Vogelkop? Dat klinkt misschien bizar. Maar sommige Nederlandse soldaten die naar de Oost werden gestuurd om de Papoea-staat-in-oprichting te verdedigen hadden wel degelijk een Russisch leerboek in hun plunjezak.
Russen kon je overal verwachten tijdens de Koude Oorlog. In Indonesië voerden de communisten van de PKI de Nederlandse aanwezigheid in Nieuw- Guinea aan als bewijs voor hun bewering dat Indonesië zich nog maar half en half had bevrijd van het koloniale juk, en dat de Indonesische onafhankelijkheid werd ingeperkt door samenspannende buitenlandse imperialisten. Het had de Indonesiërs altijd dwarsgezeten dat Nederland Nieuw-Guinea in 1949 niet tegelijk met de rest van de archipel onafhankelijkheid had verleend.

De Belanda's waren er doodleuk gebleven. Toen Nederland de Papoea's in 1960 beloofde dat ze het jaar daarop een eigen Nieuw-Guinea Raad mochten kiezen, verbrak Indonesië verontwaardigd de diplomatieke betrekkingen. De communisten en het leger probeerden de Nederlandse greep op Nieuw- Guinea te breken. Voor wapens kon Indonesië altijd aankloppen bij de Sovjet-Unie, die probeerde haar invloed in het strategisch gelegen Indonesië te vergroten ten koste van haar Koude-Oorlogsrivalen, China en de VS.

In januari 1961 was er in de VS een nieuwe president aangetreden: John F. Kennedy. Die stelde onmiddellijk pogingen in het werk om de Russische invloed in Indonesië terug te dringen. Kennedy wist een patente manier om de harten van de Indonesiërs te veroveren: hij zette Nederland onder druk om nu eindelijk eens afstand te doen van Nieuw-Guinea.
Nederland had nog altijd grootste plannen met zijn laatste steunpunt in de Oost, waar een immense rijkdom aan bodemschatten verborgen moest liggen: Maar Soekarno speelde de zaak steeds hoger op.
Toen het tot Den Haag doordrong dat een langdurige jungleoorlog dreigde, en dat Nederland geen steun kon verwachten van de VS, was de zaak betrekkelijk snel beklonken.

De Papoea's werden in de steek gelaten door hun beschermheer Nederland - Nederland voelde zich verraden door zijn beschermheer Amerika.

---

de Volkskrant 14 oktober 2000

Het reddeloze Nieuw-Guinea

Op het vroegere Nieuw-Guinea vielen onlangs tientallen doden, vooral Indonesische immigranten. Het Papoea-nationalisme richt zich tegen bijna veertig jaar kolonisatie door Indonesië....Nederland wordt verweten Nieuw-Guinea in 1962 te gemakkelijk aan Indonesië te hebben overgedragen. De Nederlandse politiek deed juist een onrealistische poging Nieuw Guinea uit handen van Soekarno te houden.

door Jan Joost Lindner
14 oktober 2000, 0:00

MINISTER JOSEPH LUNS van Buitenlandse Zaken kon het mooi zeggen: 'Nieuw-Guinea ligt aan de rand van onze belangen maar in het centrum van onze beginselen'. Deze 'eeuwige' minister leek zo wendbaar en humorvol, maar hij was vaak een straffe nationalist en bij het vasthouden van dit laatste stuk oostelijke kolonie wist hij zich gesteund door een meerderheid van politici, volk en media.
De Indonesische president Soekarno, in de oorlog meeloper met de Jappen, was gehaat in Nederland. De Indonesische onafhankelijkheid in 1949 zat velen niet lekker. Nieuw-Guinea bleef toen Nederlands, officieel omdat anders geen tweederde meerderheid in de Tweede Kamer te vinden was. Maar het was vooral een soort 'lekker puh' tegen Soekarno.
Nieuw-Guinea hoort raciaal en geografisch niet bij Indonesië, zei menige Nederlander, vergetend dat in alle Nederlandse plannen voor een 'federatie' Nieuw-Guinea wél bij de Grote Oost werd gerekend. Voor de jonge republiek Indonesië bleef het een beslissende prestigekwestie. Toen een kabinet er weinig aan deed, werd het in 1950 weggeschopt.
Maar ook in Nederland speelde het een gevoelige rol. PvdA-fractieleider Van der Goes van Naters en VVD-leider Stikker verloren hun toppositie omdat ze er te lichtvaardig mee omgingen. Romme en Drees kenden geen twijfel. En Opland tekende 'Nieuw Guineetje' in de Volkskrant altijd als een verweesd negermeisje met vlechtjes. Boze oom Boeng moest ervan afblijven, maar deed dat niet.
Eind jaren vijftig begon Soekarno de Nederlanders uit Indonesië te verjagen en hun bedrijven en bezittingen te naasten. In 1960 liet hij parachutisten infiltreren op Nieuw-Guinea en dreigde hij met militaire verovering. Nederlanders die hem daartoe niet in staat achtten, begonnen toch vrees te koesteren. Maar Luns stelde hen gerust. Hij had in Washington garanties gekregen. We mochten erop vertrouwen dat de VS ons wel zouden helpen.
Als wantrouwende medeministers naar hardere bewijzen vroegen, trok Luns een gezicht van: 'Geloven jullie me niet?' Hij geloofde zelf rotsvast in de hulp van de VS, ook toen begin 1961

Kennedy Eisenhower opvolgde. Later bleek dat Luns alleen een vaag kladje bezat van de vorige (en inmiddels overleden) minister John Foster Dulles en dat ging alleen nog over mogelijke logistieke steun. Velen wilden geloven in de steun van de VS voor de goede zaak. Volkskrant-commentator Jos van Schaveren beriep zich nog in december 1961 op 'de machtige instemming van Amerika'.
Zelf werkte ik toen, als apolitieke 18-jarige, al enkele maanden op de Haagse redactie van de Volkskrant. De sfeer was vreemd strijdlustig, meer nog dan in de meest gepolariseerde perioden van de Nederlandse politiek. Van Schaveren, Henry Faas (de grote columnist Wandelganger) en nieuwsjager Han J.A. Hansen - normaal gesproken rustige en opgewekte types - waren furieus tegen overdracht van de Papoea's aan Soekarno, van wie dezen niets goeds te verwachten hadden.
Dáár ging het hun om, en niet om oud-koloniale sentimenten of verzuilde KVP-trouw, zoals wel is gesuggereerd door lieden die de kwestie-Nieuw-Guinea 'een zwarte bladzijde' in de geschiedenis van de krant noemden. Ik vond het vooral een spannende bladzijde. Oprecht was bij ons de verontwaardiging toen hoofdredacteur Joop Lücker zei dat hij geen 'loser's paper' wilde maken, een denkwijze die ver verwijderd was van de wereld van politieke commentatoren. Toch greep Lücker nimmer in.

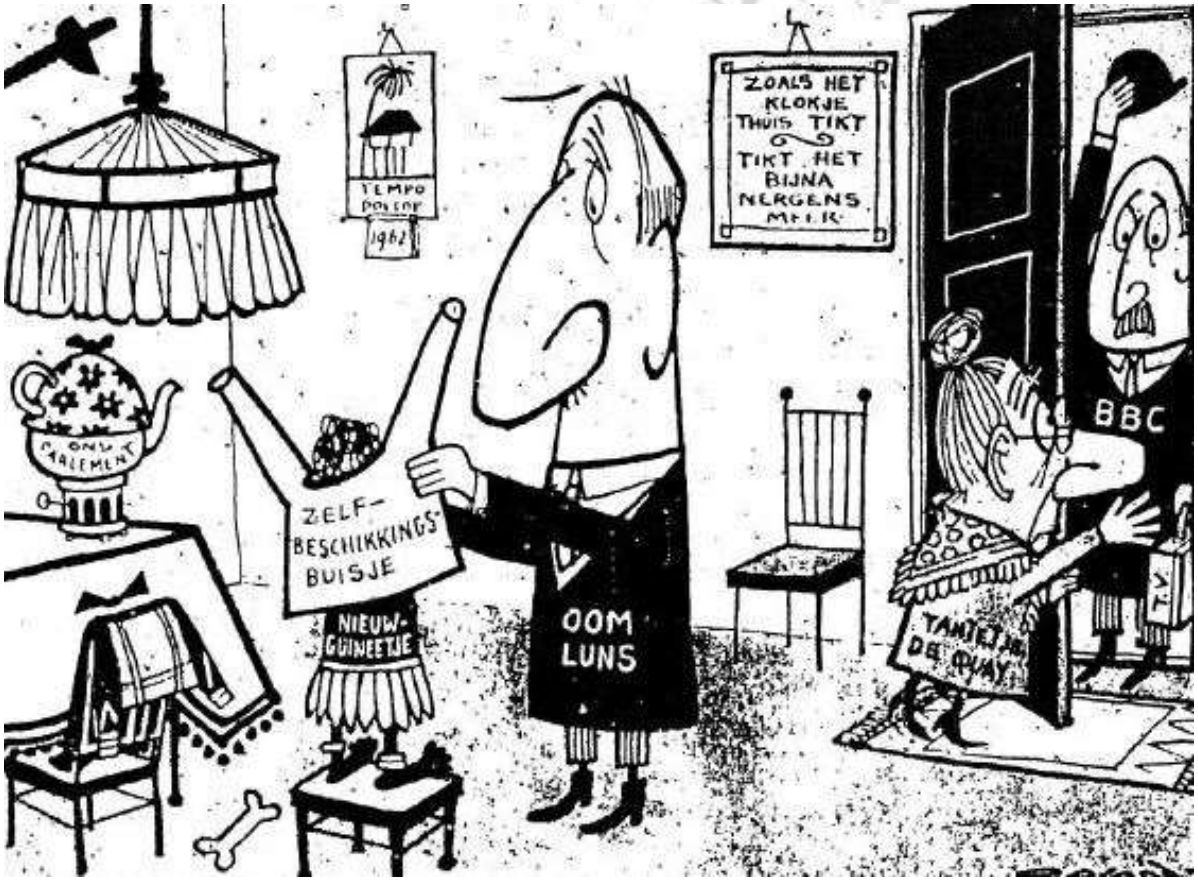

Luns kleedt Nieuw Guineetje aan terwijl De Qay belangstellende buitenlanders, in dit geval de BBC, de deur uitwerkte

Toen de infiltraties erger werden, ging Han Hansen naar Nieuw-Guinea. Plichtsgetrouw bezong hij de vorderingen die Nederland daar inderhaast maakte met de democratische opvoeding. Hilarisch was vooral zijn beschrijving hoe de Papoea's bibberende Javaanse parachutisten uit de bush redden. Ze droegen die naar het dorp en zongen 'We gaan er een opeten en braden in de pan.' Dit voornemen werd nimmer tot uitvoering gebracht, want de buit werd aan het Nederlandse bewind overgedragen voor luttele guldens.

Han Hansen was al terug in onze pijpenla aan de Haagse Wagenstraat toen Soekarno (januari 1962) met een kleine vloot aanviel. 'Onze' Marine (ook haastig versterkt) verjoeg de Indonesische kanonneerboten en boorde er een in de grond. 'Dit is een grote dag voor de Marine', riep Hansen in vervoering. Het leek me geen Tocht naar Chatham, maar het was wel de laatste keer dat een Nederlands oorlogsschip een schot in boosheid heeft afgevuurd.
De pennenstrijd over Nieuw-Guinea was ongemeen fel en Faas en Van Schaveren namen vooral die mercantiele lieden op de korrel die de handel met Indonesië belangrijker vonden dan het lot van die arme Papoea's. Publieke woordvoerders van die stroming waren vooral de Groep-Rijkens, met de exuberante Soekarno-bewonderaar Willem Oltmans als midvoor. Achter de schermen bewerkten machtiger zakenlieden de VVD. Maar vergeefs. Politiek leken Luns en 'wij' (en De Telegraaf) oersterk te staan.
Wij wisten niet, in die tijden van regenterij en geheimzinnigheid, dat Luns het steeds moeilijker kreeg in het kabinet-De Quay. De brave en onhandige premier had op een cocktailparty in 1960 al eens gefilosofeerd over internationalisering van het half eiland en hij beantwoordde de voorspelbare woede van Luns en anderen met het aanbod af te treden. Dat vond het kabinet echter ook weer te gortig.
Ministers als Zijlstra, Cals en Veldkamp en de invloedrijke staatssecretaris Norbert Schmelzer vertrouwden de zaak steeds minder, met name onder het nieuwe Kennedy-bewind. AR-kamerlid Barend Biesheuvel kwam in 1961 uit Washington met het verhaal dat de VS geen vinger zouden uitsteken. Dit leidde mede tot de opzienbarende ommezwaai van de AR-top. Een woedende ARP zou later fractieleider Bruins Slot op de elfde plaats van de kandidatenlijst zetten, waarna hij de politiek verliet. AR-lid P.G. Schut uit Heelsum argumenteerde: 'Israël werd door de Heere ook wel geholpen wanneer het op Hem vertrouwde tegenover geweldige heermachten. Waar blijft onze moed?'
In februari 1962 was alle moed verdwenen. De Amerikaanse minister en broer van de president Robert Kennedy ging eerst naar Jakarta en toen naar Den Haag, waar hij zich 'als een soort kwajongen' (De Quay) gedroeg. Hij kwam altijd te laat, maakte nooit excuses en ging onverschrokken tekeer tegen de kolonisatoren van driehonderd jaar: 'Waar zijn jullie universiteiten?' VVD-leider Toxopeus liep boos weg van zo'n party. En Luns werd nog kwader toen Kennedy de vriendelijke minister Beerman (CHU, Justitie) voorstelde als Nederlands onderhandelaar.
De Haagse heren én journalisten ergerden zich kapot, maar wél stond nu vast dat de VS het uit de communistische sfeer houden van Indonesië onvergelijkelijk belangrijker vonden dan het lot van de peniskokerdragers. Soekarno zou zeker oorlog voeren en Nederland zou die snel verliezen. Daarom capituleerde het kabinet, waarbij een grote meerderheid Luns verbood nog een obstinate brief naar president Kennedy te sturen.
In april 1962 kwam een delegatie bevriende Papoea's naar Den Haag. Die kreeg van de regering een lunch. Daarbij stond een kleine Papoeavrouw, een wat ouder Nieuw Guineetje, op en zei in keurig Nederlands tegen een batterij bewindslieden: 'U hebt ons christenen gemaakt. U hebt ons de beginselen van de westelijke democratie bijgebracht, en wilt u ons nu overlaten aan die mohammedaanse dictator?' Volgens ooggetuigen viel er een pijnlijke stilte. Ten slotte mompelde De Quay schuchter dat Nederland maar een klein land was en helemaal alleen stond.
De Washingtonse onderhandelingen van die zomer en de afspraak voor een referendum in 1969 vormden slechts een façade voor het overdoen van de kleine miljoen Papoea's en hun enorme land aan Soekarno. In de Haagse Wagenstraat hing een sfeer van matte boosheid en teleurstelling, evenals enkele jaren later na de Nacht van Schmelzer.
'Een hoera voor een groot vaderlander', hoorde ik op het Binnenhof naar Luns roepen. Maar velen namen hem kwalijk dat hij toen niet aftrad, maar wel luide lachbuien met Soekarno in Jakarta kreeg. Hij had de strijd vooral zo absurd lang volgehouden omdat de KVP geen crisis om Nieuw-Guinea wilde. Luns was electoraal te belangrijk.

Henry Faas ging later twijfelen aan zijn koers en had het vooral benauwd bij de gedachte dat 'wij' te lang de bevriende Papoea's in illusies hadden laten leven. Zelf ben ik, met veel dubben, steeds meer afstand gaan nemen van die kruistocht.
Had Nederland al in 1949, maar ook nog in 1961, zich niet beter het lot van héél Indonesië kunnen aantrekken, met een bezielde samenwerkingspolitiek? Maar daarvoor werd toen te negatief over Soekarno gedacht.

Russische duikboten voor Nieuw-Guinea

De Sovjet-Unie en de dekolonisatie van Papoea-Nieuw-Guinea

Door: Martin Bossenbroek

In augustus 1962 lagen Russische onderzeeërs voor de kust van Nieuw-Guinea – klaar om een Nederlands fregat aan te vallen. In het conflict over de dekolonisatie van het eiland speelde de Sovjet-Unie een cruciale rol.
Duikbootofficieren krijgen nooit veel uitleg. Een koers, een tijdschema, een doelwit – dat is het wel. De Russische Gennadi Melkov was het niet anders gewend. De diepte in, onpeilbaar blijven, daar ging het om. Op het aangegeven tijdstip moest hij met de S-235 een baai binnenvaren en twee torpedo's afvuren, één op de brandstoftanks op de kade en één op het oorlogsschip dat daar voor anker lag. Dan weer maken dat hij wegkwam.

De instructies waren duidelijk genoeg. Het was een waagstuk, maar dat was niet wat Melkov onzeker maakte. Het was de poppenkast eromheen. Hij voer in een Russische onderzeeër, maar de bemanning droeg Indonesische uniformen. Hijzelf ook. En het doelwit was een Nederlands fregat – Melkov had geen idee hoe het heette. Hij wist wel de naam van de baai: Manokwari, op schiereiland de Vogelkop van Nieuw-Guinea. (Hr.Ms. Snellius als Fregat uitgerust)
In wat voor schimmenspel was hij terechtgekomen? Hij keek nog eens op zijn horloge. Het was drie uur precies, donderdagochtend 16 augustus 1962. Over twee uur moest het gebeuren.

Bovenstaande lijkt een fragment uit *Tranen over Hollandia*, de factionthriller die Tomas Ross in 2001 schreef over het Nieuw-Guinea-conflict tussen Nederland en Indonesië. Maar aan de S-235 is niets verzonnen. Het was een van de zes Russische onderzeeërs die deel uitmaakten van een Indonesische invasiemacht met bestemming Nieuw-Guinea. Operasi Djajawidjaja was een stoutmoedig plan, in drie stappen: eerst de Nederlandse lucht- en zeemacht onschadelijk maken, dan 30.000 man landingstroepen een geconcentreerde aanval laten uitvoeren op het eiland Biak, ten noorden van Nieuw-Guinea, en vervolgens doorstoten naar de hoofdplaats Hollandia.

De Russische onderzeeërs waren onontbeerlijk voor de eerste fase en lagen al in positie.

Terwijl de S-235 op Manokwari af voer, naderden in New York onderhandelingen over Nederlands-Nieuw-Guinea hun afronding. Onder grote druk overlegde Nederland daar met Indonesië over de overdracht van Nederlands-Nieuw-Guinea.

De Koninklijke Marine merkte de S-235 en de andere onderzeeërs niet op en ook in de geschiedschrijving zijn de schepen lang onzichtbaar gebleven. In 2012 verscheen het standaardwerk *Pugno Pro Patria. De Koninklijke Marine tijdens de Koude Oorlog* van marinehistoricus D.C.L. Schoonoord, en daarin is het vergeefs zoeken naar de zes Russische onderzeeërs die zich in augustus 1962 opmaakten voor een verrassingsaanval op NAVO-lid Nederland.
Voor de 'definitieve' studie over het Nieuw-Guinea-conflict, geschreven in opdracht van het

ministerie van Buitenlandse Zaken, geldt hetzelfde. In *Een daad van vrije keuze. De Papoea's van westelijk Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht* (2005) rept P.J. Drooglever met geen woord over de actieve Russische inbreng in de Indonesische invasieplannen.

Dat wekt verbazing. Het verhaal doet al decennialang de ronde. Op 6 januari 1971 opende *Het Vrije Volk* met de kop 'Russen ingezet bij N.-Guinea'. Groot nieuws! Maar het artikel bevatte ook al meteen het commentaar van Buitenlandse Zaken. Had Den Haag destijds geweten van de meevechtende Russen? Het laconieke antwoord luidde: 'Misschien wel, misschien niet. Het is allemaal al zo lang geleden.' Het bleek voldoende om de *scoop* te degraderen tot een *canard*.

In 1977 dook het verhaal opnieuw op, dit keer veel steviger gedocumenteerd. Voor zijn boek *Morgen, bij het aanbreken van de dag. Nederland driemaal aan de vooravond van oorlog* voerde oud-ambassadeur J.G. de Beus gesprekken met diverse hoge Indonesische militairen die betrokken waren bij Operasi Djajawidjaja. Allen bevestigden de concrete inzet van de zes Russische onderzeeërs – met achter de hand ook nog Toepolev-bommenwerpers met Russische bemanningen. Een reactie van officiële zijde bleef dit keer helemaal uit. Tweeëntwintig jaar later was dat geen optie. Daarvoor bevatte de voorpagina van *de Volkskrant* van 10 februari 1999 te veel spectaculaire onthullingen. Ze waren afkomstig van drie voormalige officieren van de Russische marine die zelf hadden deelgenomen aan Operasi Djajawidjaja. Onder hen Gennadi Melkov. Aan de Moskouse correspondent van de krant, Bart Rijs, onthulden zij saillante bijzonderheden, waaronder de voorgenomen torpedo-aanval op Manokwari.

Daar moest wel een reactie op volgen. Die kwam een dag later, van de directeur van het Instituut voor Maritieme Historie. 'Er was op 15 augustus beslist geen Nederlands fregat aanwezig bij het marinesteunpunt Manokwari,' verklaarde hij. Daarom kon het verhaal volgens hem niet kloppen. Het leek een geslaagde operatie doofpot. De Russische onderzeeërs verdwenen weer voor jaren onder de oppervlakte. Toen Lambert Giebels er in 2001 in het tweede deel van zijn Soekarno-biografie zelfs maar op zinspeelde, kreeg hij in deze kolommen (*Historisch Nieuwsblad*, 2001/8) de wind van voren van Joop de Jong, Azië-deskundige van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Giebels' veronderstelling dat de Amerikanen zich zorgen hadden gemaakt over 'een dreigende confrontatie […] tussen NAVO-bondgenoot Nederland en aan Indonesische zijde vechtende Russen' kwalificeerde De Jong als 'rijkelijk absurd!'.

Sinds vorig jaar valt er echter weinig meer te ontkennen. In zijn UvA-masterscriptie 'Het Nieuw-Guinea-conflict in nieuw perspectief' maakte luitenant ter zee Tweede Klasse Matthijs Ooms in één klap een einde aan alle twijfel over de 'duikbootverhalen'. Ze bleken allemaal waar. In de baai van Manokwari lag wel degelijk een Nederlands fregat, de *Hr.Ms. Evertsen*. De Amerikanen waren maar al te goed op de hoogte van – en bezorgd over – de Russische deelname aan Operasi Djajawidjaja.

Noot van Martin Anker; hier wordt bevestigd dat er beslist geen Fregat in Manokwari aanwezig was, alles lag immers op post men wist dat het binnen enkele uren zou gaan gebeuren (mogelijk vroeg in de morgen bij het licht worden) eerst zou Biak aangevallen worden en alle schepen rond de Vogelkop getorpedeerd worden (men wist alleen niet hoewel er vermoedens waren dat de torpedering door Russen zou plaats vinden, Indonesië had wel onderzeeërs maar waren nog te ongeoefend en bleven een beetje buiten schot.

Men spreekt ook over de Evertsen, dit is pertinent onwaar en de Evertsen wordt hier met de Snellius bedoeld (de commandant van de Russische onderzeeër preekt hier in een eerder of later relaas ook over en kon alleen de naam Snellius niet goed uitspreken maar volgens hem was het zeker geen Fregat zoals zij die zoude verwachten.

Ook de Nederlandse Marine Inlichtingendienst wist van het bestaan van de zes Russische onderzeeërs – maar dus niet van hun precieze positie op het moment suprême. Datzelfde gold voor de marinetop in Den Haag. Opmerkelijk genoeg stokte dáár de informatiestroom. In de officiële inlichtingenrapporten voor de Nederlandse regering bleef het bij een algemeen dreigingsbeeld. Russische onderzeeërs of bommenwerpers kwamen in de ministerraad niet ter sprake.

Wat daar precies achter stak, moet nog maar eens worden uitgezocht. In dit artikel gaat het om iets anders, namelijk om de Russische duikboten als symbool. Zij staan voor dé blinde vlek in het Nederlandse Nieuw-Guinea-beleid, en in de vaderlandse geschiedschrijving: de cruciale rol van de Sovjet-Unie in de beslissende fase van het conflict tussen Nederland en Indonesië.

In de gangbare verklaring hebben de eigen bondgenoten – de Verenigde Staten met in hun kielzog Groot-Brittannië en Australië – de voor Nederland zo frustrerende afloop geforceerd. Dat blijft natuurlijk overeind. Maar de Amerikanen, Britten en Australiërs werden op hun beurt voor het blok gezet door de Russen. Op het moment dat die zich in de strijd mengden, ontwikkelde de Nieuw-Guinea-kwestie zich van een dekolonisatieconflict tot een onderdeel van de wereldwijde Koude Oorlog, met alle escalatierisico's van dien.

Die transformatie is tamelijk exact te dateren. Begin januari 1961 vervoegden de Indonesische minister van Defensie en chef-staf Nasution en zijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken Soebandrio zich in Moskou. Ze kwamen wapens kopen, heel veel wapens, en anders dan de Verenigde Staten stelde de Sovjet-Unie geen vragen. Binnen de kortste keren werd overeenstemming bereikt over de levering van onderzeeërs, torpedobootjagers, vliegtuigen en zware artillerie. Ter waarde van 500 miljoen dollar – naar huidige maatstaven gerekend zo'n 3,5 miljard dollar. Niemand deed geheimzinnig over de bestemming van het wapentuig. Het was nodig, verklaarde Nasution, om 'de Nederlandse dreiging in Nieuw-Guinea het hoofd te kunnen bieden'.

Ook de Russische leider Chroesjtsjov wond er geen doekjes om. Hij greep de aanwezigheid van de Indonesische delegatie aan voor een gedenkwaardige speech, op 6 januari 1961. De dekolonisatiebeweging in de derde wereld, zo stelde hij vast, bracht nieuwe leiders aan de macht die zich afkeerden van het Westen en hun heil zochten bij de communistische idealen van de Sovjet-Unie.
Ze zouden niet worden teleurgesteld, beloofde hij. Moskou zou er alles aan doen om hun strijd tegen het westerse imperialisme te ondersteunen, zowel politiek, economisch als militair. 's Avonds concretiseerde hij die toezegging, in zijn bekende spontane stijl. Tijdens de afscheidsreceptie voor de Indonesiërs riep hij luidkeels door de zaal dat het gedaan was met de Nederlandse overheersing van Nieuw-Guinea.
Chroesjtsjovs woorden sloegen in, althans in de regeringscentra die hun antennes hadden afgestemd op het Kremlin. Om te beginnen natuurlijk in Jakarta. Jarenlang had president Soekarno al zijn diplomatieke gaven ingezet om internationale steun te verwerven voor de overdracht van West-Irian, zoals de Indonesiërs Nieuw-Guinea aanduidden. Tevergeefs. In de Verenigde Naties was hij steevast stukgelopen op de Amerikanen, met al hun clientèlestaten. Op de afstandelijke Republikeinse president Eisenhower en zijn moraalridder op Buitenlandse Zaken Dulles had hij nooit vat gekregen.

Dankzij de verbintenis met de Sovjet-Unie kon Soekarno het nu over een nieuwe boeg gooien, of beter gezegd: een oude, beproefde strategie nieuw leven inblazen. In de onafhankelijkheidsoorlog tegen Nederland had de combinatie van *diplomasi* en *perjuangan* (strijd) uiteindelijk geleid tot de soevereiniteitsoverdracht van december 1949. De Russische militaire steun maakte het mogelijk dat spel nog eens te spelen, nu zelfs geloofwaardiger dan destijds. Zeker toen de Russische

wapenleveranties daadwerkelijk op gang kwamen, vanaf juli 1961, voelde Soekarno zich sterk genoeg om de druk op Nederland – en daarmee indirect ook op de Verenigde Staten – steeds verder op te voeren.

Zijn dreigende taal bereikte een climax op 19 december van dat jaar, toen hij het Indonesische volk opriep zich gereed te houden West-Irian gewapenderhand te 'bevrijden uit de ketenen van het Nederlandse kolonialisme'. Dat het hem menens was, bleek op 15 januari 1962, toen het voor de kust van Nieuw-Guinea bij Vlakke Hoek tot een eerste treffen kwam tussen Indonesische en Nederlandse oorlogsschepen.

In Washington werd Soekarno's wapengekletter met toenemende bezorgdheid gevolgd. Ook daar was het nodige veranderd sinds januari 1961. Eisenhower was opgevolgd door de actiebeluste Democraat John F. Kennedy. Bij hem had Chroesjtsjovs omarming van de derde wereld meteen alarmbellen doen rinkelen, vooral omdat Kennedy zelf vergelijkbare intenties had – uiteraard vanuit een tegenovergestelde ideologie. In Azië wilde hij in elk geval de door het communisme bedreigde 'dominostenen' overeind houden.

In de ogen van de *action intellectuals* met wie Kennedy zich omringde, was Indonesië daar één van. Daar zagen ze eigenlijk geen betere optie dan Soekarno. Hij was de enige die de twee grote inte*rne machtsblokken, het leger en de Partai Komunis Indonesia*, in bedwang kon houden. Viel hij weg, dan namen de communisten het land over, daarvan was Kennedy's *inner circle* overtuigd. Zeker nu Chroesjtsjov zo pontificaal zijn diensten aanbood. Er zat maar één ding op: Soekarno – en niet te vergeten de rest van de derde wereld – te vriend houden. En dat betekende weer dat Nederland Nieuw-Guinea moest afstaan, hoe dan ook.

Voor Kennedy en zijn vertrouwelingen in de National Security Council was dat van meet af aan een uitgemaakte zaak, maar elders in Washington stuitten zij op weerstand. Bij het State Department leefden grote reserves over het schofferen van een NAVO-bondgenoot ter wille van een onberekenbare dictator. Tot eind 1961 gedoogde Kennedy de interne oppositie. Toen forceerde hij, geschrokken van de ramkoers van Soekarno, een beslissing.

Sleutelposities bij het State Department werden herbezet bij het beruchte *Thanksgiving Day Massacre*. Voortaan gaf de president zelf leiding aan het Indonesië-beleid. Ten bewijze daarvan stuurde hij in februari 1962 zijn broer Robert als persoonlijk gezant naar Jakarta en Den Haag om uit te leggen hoe Amerika het wilde hebben: onderhandelingen om de overdracht van Nieuw-Guinea vreedzaam te regelen; absoluut géén wapengeweld.

In de tussentijd werden ook de belangrijkste bondgenoten bewerkt. Vlak voor Kerstmis 1961 had Kennedy op Bermuda een ontmoeting met de Britse premier Macmillan. Er was weinig overtuigingskracht nodig om de pragmatische conservatief, beducht voor tweespalt binnen het Britse Gemenebest, voor het nieuwe Amerikaanse standpunt te winnen.
Half januari 1962 ging ook de Australische regering om. Tot dan toe had Canberra het idee van zelfbeschikkingsrecht voor de Papoea's gesteund – Nederlands laatste diplomatieke verdedigingslinie. De optelsom van Russische militaire betrokkenheid, Soekarno's agressieve confrontatiepolitiek en de koerswijziging in Washington en Londen leidde nu tot een andere afweging.

Volgens minister van Buitenlandse Zaken Barwick had een gewapend conflict tussen Indonesië en Nederland alles in zich om te escaleren tot een kernoorlog tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Dat gevaar achtte hij in Nieuw-Guinea zelfs groter dan in Berlijn – waar een halfjaar eerder was begonnen met de bouw van de Muur. Dat was voor Australië een rampzalig scenario. Om groter onheil te voorkomen, moest Soekarno dan maar zijn zin krijgen. Spijtig voor de

Papoea's.

En voor Nederland. Het was nu een *totally different ball game*, maar dat besef drong in Den Haag nooit ten volle door. Minister van Buitenlandse Zaken Luns bleef zich krampachtig beroepen op vage toezeggingen van de regering-Eisenhower. Premier De Quay dacht de boodschap begrepen te hebben. Hij vergeleek Nieuw-Guinea met West-Berlijn: allebei bastions van vrijheid, bedreigd door agressie. Maar van die vergelijking liet Kennedy geen spaan heel: de West-Berlijners waren '*highly civilized and highly cultured*', de Papoea's leefden in '*the Stone Age*'. Als er al iets te vergelijken viel, was het Indonesië, dat net als West-Berlijn moest worden beschermd tegen het oprukkende communisme.

Onderhandelen dus. Nu het Witte Huis zijn volle gewicht in de schaal legde, viel daaraan niet te ontkomen. Op Amerikaans grondgebied, onder leiding van de Amerikaanse diplomaat Bunker. Behoedzaam maar zeker loodste hij beide partijen naar het gewenste eindresultaat. Maar daarmee was het oorlogsrisico niet geweken.

Soekarno hield vast aan zijn dubbele strategie van *diplomasi* én *perjuangan*. Na de Slag bij Vlakke Hoek namen de gewapende infiltraties van Indonesische troepen – over zee en door de lucht – alleen maar toe. Vanaf juni 1962, toen de onderhandelingen in een impasse verkeerden, kwam een gewelddadige ontknoping zelfs gevaarlijk dichtbij.
Soekarno had zijn zinnen gezet op een beslissing vóór 17 augustus, de Indonesische onafhankelijkheidsdag. Ook de Russen werden steeds ongeduldiger. De door hen geleverde wapens moesten nu maar eens echt worden gebruikt, voordat de Amerikanen met de diplomatieke eer gingen strijken. Operasi Djajawidjaja was geboren. Omdat de Indonesiërs nog te weinig getraind personeel hadden, met name voor de bommenwerpers en de onderzeeërs, zegde Chroesjtsjov Russische 'vrijwilligers' toe.

Dat verklaarde de Indonesische uniformen van de bemanning van de S-235, op weg naar het doelwit in de baai van Manokwari. Nog tien mijl te gaan. Plotseling werd de strikte radiostilte verbroken. 'Aanval afbreken,' luidde het bericht. Melkov haalde opgelucht adem. Kennelijk was op het allerlaatste moment een akkoord bereikt. 3.01 uur, 16 augustus 1962, Nieuw-Guinea-tijd.

De Russische onderzeeër kwam boven water en wendde de steven. De Nederlandse marinemensen aan boord van de *Hr.Ms. Evertsen* hadden geen idee aan welk gevaar ze waren ontsnapt.

Meer lezen

J.G. de Beus komt de eer toe de Russische onderzeeërs rond Nieuw-Guinea te hebben 'ontdekt'. Hij schreef erover in **Morgen, bij het aanbreken van de dag. Nederland driemaal aan de vooravond van oorlog** (1977). John Jansen van Galen maakte er ook melding van in zijn klassieker **Ons laatste oorlogje. Nieuw-Guinea: de Pax Neerlandica, de diplomatieke kruistocht en de vervlogen droom van een Papoea-natie** (1984).

Recent zijn de onderzeeërs herontdekt door Wies Platje in **Een zee van geheimen. Inlichtingenoperaties tijdens de Koude Oorlog** (2010), door Pierre Heijboer in **De eer en de ellende. Nieuw-Guinea 1962** (2012) en vooral door Matthijs Ooms in zijn (UvA) masterscriptie **Het Nieuw-Guinea-conflict in nieuw perspectief. Hoe in 1962 actieve militaire Sovjetsteun aan Indonesië leidde tot het verlies van onze laatste kolonie in de Oost** (2012). In **Herman van Roijen, 1905-1991: een diplomaat van klasse** (2013) plaatsen Rimko van der Maar en Hans Meijer deze nieuwe informatie in een diplomatieke context.

De meest relevante buitenlandse werken over dit onderwerp zijn **Krushchev Remembers. The Last Testament** (1974), van Strobe Talbott, **Conflict and Confrontation in South East Asia, 1961-1965. Britain, the United States, Indonesia and the Creation of Malaysia** (2009) van Matthew Jones, en de artikelen 'Regimes in Motion. The Kennedy Administration and Indonesia's New Frontier, 1960-1962' van David Webster, in **Diplomatic History** 33/1 (2009) en 'Australia's Actions towards Accepting Indonesian Control of Netherlands New Guinea' van Hiroyuki Umetsu, in **The Journal of Pacific History** 41/1 (2006).

Bronvermelding:

https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/32211/russische-duikboten-voor-nieuw-guinea.html

Aan de basis van dit artikel liggen oorspronkelijk geheime en inmiddels vrijgegeven bronnen, deels afkomstig uit het Amerikaanse Digital National Security Archive, deels te vinden in het Nationaal Archief (Marinearchief) en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (Marinedocumentatie) in Den Haag.

++

UITNALOK 729

MARINE-
VERBINDINGSDIENST

NETHERLANDS
NAVAL COMMUNICATIONS

CLASSIFICATIE-CLASSIFICATION
CONFIDENTIEEL

VOORRANG-PRECEDENCE
SPOED

VAN : GARNCDT KAIMANA
ACTIE : SISIR, KOKONAO, KROY

PRIMO: VANAF 180931 IK STAAKT HET VUREN. DERHALVE VOORTAAN UITSLUITEND BEVEILIGING VAN EIGEN OPSTELLINGEN. GEEN PATRS EN HINDERLAGEN DAARBUITEN.
SECUNDO : ALLEEN VOOR ZELFVERDEDIGING GEBRUIK MAKEN VAN EIGEN WAPENS. MIJ EVT INCIDENTEN ONMIDDELLIJK MELDEN.
TERTIO INDONESISCHE VLGTN ZULLEN PAMFLETTEN UITWERPEN VOLGENS NADER BEKEND TE MAKEN SCHEMA
QUARTO : INDIEEN INFILTRANTEN ZONDER VIJ BEDOELINGEN CONTACT ZOEKEN
A/ INLICHTEN
B/ VERZAMELPUNT BUITEN EIGEN LOCATIE AANWIJZEN
C/ INDIEN VOEDSEL EN MEDICAMENTEN BENODIGD VERSTREKKEN MITS ONGEWAPEND WORDT OPGEHAALD
D/ GEWAPENDE INFILTRANTEN ZN GEWAPENDERHAND UIT EIGEN LOCATIE VERWIJDE
QUINTO : WAAKZAAMHEID ONVERMINDERD HANDHAVEN, CORRECT OPTREDEN, GEEN VERBROEDE

DISTR : CDT
VDC
SECTIE X
CTU 8

DTG : 172103 IK/AUG '62
TVZ : KROY : 180015 IK/BLO/DLE
KOKONAO : 180400 IK
SISIR : 180730 IK

Onderstaande stukken heb ik ooit ontvangen van een sobat, doch weet helaas daar geen naam meer aan te verbinden…. Bedankt….

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

17 T het eigen exemplaar

Kabinet van de
Minister-President
Nr. 145456

's-Gravenhage, 17 januari 1962

VERTROUWELIJK

Aan de Voorzitter van de
vaste commissie voor
Buitenlandse Zaken van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal,
Binnenhof 21,
's-Gravenhage

Bij de afsluiting van de gedachtenwisseling over het vraagstuk Nederlands Nieuw-Guinea op 2 en 3 januari j.l. heb ik namens de Regering o.m. verklaard:
".....wij hebben een beroep gedaan op derde landen en internationale organisaties. Wij doen dat beroep nog steeds met het doel te bevorderen, dat er een bespreking tot stand kan komen". (Handelingen blz. 563).

Thans heeft een Indonesische landingspoging op 15 dezer geleid tot een gewapend incident, waarbij Nederlandse en Indonesische zeestrijdkrachten betrokken waren. Als gevolg van de toevallige aanwezigheid van een Nederlands koopvaardijschip in de nabijheid heeft dit incident onmiddellijk een grote publiciteit gekregen. Hoewel de Regering het raadzaam acht het karakter van de Indonesische actie te beschouwen als een hernieuwde infiltratiepoging, zij het van grotere omvang en van meer uitgesproken militair karakter dan die van vroegere gevallen, betreft het hier toch bepaald een eerste duidelijke agressieve daad na de reeks van openlijke bedreigingen met militair geweld, welke van Indonesische zijde de laatste maand zijn geuit.
De Nederlandse strijdkrachten hebben met waakzaamheid en bekwaamheid hun plicht gedaan en de Indonesische landingspoging verijdeld. Omdat echter niet is te overzien, welke ontwikkelingen zich verder zullen voordoen stemt deze gebeurtenis de regering tot bezorgdheid. Zij heeft daaraan

-terstond-

terstond na het incident openlijk uiting gegeven. De juiste feiten zullen naarmate deze voldoende geverifieerd zijn door of namens de Regering worden gepubliceerd.

Teneinde Uw Commissie in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de situatie, acht ik mij verplicht haar nader vertrouwelijk in te lichten omtrent het diplomatieke overleg, dat zich na de jaarwisseling heeft afgespeeld en de besluiten, die het kabinet terzake heeft genomen. Daartoe aangezocht door de Amerikaanse Regering heeft de Wnd. Secretaris-Generaal der Verenigde Naties op 3 januari zich tot de Nederlandse en Indonesische vertegenwoordigers in New York gericht met de mededeling dat hij zich ter beschikking van beide partijen wilde stellen, indien deze bereid waren het probleem Nieuw-Guinea onder zijn auspiciën zonder prealabele voorwaarden te bespreken. Hij zeide daarbij niet als bemiddelaar te willen worden beschouwd, doch veeleer als moderator. In overeenstemming met de door mij op 2 januari in de Tweede Kamer afgelegde verklaring, waarover de heer U Thant zich zeer waarderend uitliet, kon daarop van Nederlandse zijde terstond bevestigend worden beantwoord. Hoewel op dat ogenblik zowel de Amerikaanse Regering als de Wnd. Secretaris-Generaal redenen hadden aan te nemen dat ook van Indonesische zijde een instemmend antwoord zou worden ontvangen, bleek kort daarna, dat Indonesië zich opnieuw stelde op basis van de prealabele conditie, die ook vóór de behandeling van de Nieuw-Guinea kwestie in de Assemblée haar houding had bepaald.

Uit verdere contacten bleek, dat ook de Voorzitter van de Assemblée, de heer Mongi Slim, onderhandeling zonder prealabele voorwaarden de juiste weg achtte en dat zowel door hem als door de Wnd. Secretaris-Generaal verdere druk op de Indonesische vertegenwoordiger zou worden uitgeoefend. Toen dit mede op grond van in Indonesië afgelegde

-verklaringen-

verklaringen kansloos bleek, heeft de heer U Thant gepoogd overeenstemming met beide partijen te verkrijgen op de volgende basis:

"The Governments of Indonesia and the Netherlands have agreed to undertake negotiations without delay with a view to reaching an agreement on the future status of Netherlands New Guinea (West Irian) in conformity with the purpose and principles of the Charter of the United Nations, under the auspices of the acting Secretary-General of the United Nations.

Both Governments have requested the acting Secretary-General to make his services available in these negotiations. The acting Secretary-General has agreed to lend his services to these negotiations which will take place under his auspices and in his presence, or in the presence of one of his deputies."

Ook met deze formule is door de Nederlandse Regering ingestemd. Gisteren werd de Regering bekend, dat de wnd. Secretaris-Generaal aan Mr. Schürmann heeft medegedeeld, dat de Indonesische vertegenwoordiger ook deze basis voor besprekingen volledig heeft verworpen, - zoals de heer U Thant zeide - zelfs zonder de voorstellen aan zijn Regering door te geven. Indonesië, aldus had de heer Sukardjo gezegd, was alleen tot onderhandelen bereid als tevoren zou vaststaan dat de onderhandeling uitsluitend betrof de modaliteiten van de overdracht van het bestuur aan Indonesië. De heer U Thant had de heer Sukardjo medegedeeld deze voorwaarde niet aan de Nederlandse Regering te kunnen voorleggen.

In dit verband verdient voorts vermelding, dat President Sukarno tot heden niet heeft geantwoord op het telegram van de wnd. Secretaris-Generaal van 19 december (stuk no. 6581 no. 4) en dat de heer U Thant vertrouwelijk heeft medegedeeld dat vele Indonesiërs gaarne bereid zouden zijn het

-geschil-

geschil door onderhandeling op te lossen, doch dat de Indonesische President het enige struikelblok was.

De wnd. Secretaris-Generaal heeft aan zijn laatste mededeling toegevoegd dat hij in dit stadium niets meer kon ondernemen, doch nog een kleine hoop koestert op een antwoord van de Indonesische President, dat de deur niet sluit, op zijn beide telegrammen.

Zoals hierboven reeds medegedeeld, heeft de heer U Thant zich mede op aandrang van de Amerikaanse Regering voor deze aangelegenheid ingespannen. Het ligt derhalve voor de hand - en de heer U Thant deelt deze mening - dat bij het mislukken van zijn door de Regering zeer gewaardeerde pogingen het overleg met de Rgering van de Verenigde Staten dient te worden hervat. Daarbij dient te worden onderzocht, op welke wijze het gestelde oogmerk zou kunnen worden bereikt t.w. Nederlands-Indonesische onderhandelingen in aanwezigheid van een derde. De Regering heeft reden om aan te nemen, dat de Amerikaanse Regering haar standpunt deelt, dat op de een of andere wijze de Verenigde Naties daarbij dienen te worden betrokken.

Omdat reeds eerder de indruk werd verkregen, dat met het overleg in New York geen vorderingen werden gemaakt en de Indonesische bedreigingen te eniger tijd in daden zouden kunnen overgaan, heeft de Regering op 9 januari opgedragen met de Britse en Amerikaanse Regeringen tentatief overleg te plegen over het aanhangig maken van het probleem bij de Veiligheidsraad. Dit overleg was reeds geopend, voordat op 15 dezer het treffen ten Zuiden van N.N.G. plaats had. De Regering kon dus bij de overweging van dit aspect na het bekend worden van het zeegevecht rekening houden met voorlopige inzichten van genoemde Regeringen. Daarin was geen aanmoediging tot een spoedige behandeling in de Veiligheidsraad gelegen. Zij heeft besloten in het thans gebeurde geen aanleiding te vinden tot de bevordering van een behandeling van het probleem in

-genoemde-

genoemde Raad, doch het College wel te doen inlichten over de feiten, mede ter voldoening aan artikel 51 van het Handvest. Ook de wnd. Secretaris-Generaal acht in de huidige omstandigheden een beroep op de Veiligheidsraad prematuur, evenals de zeer ervaren oud-voorzitter van de Algemene Vergadering, de Ierse vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties Boland (Ierland is sinds 1 januari lid van de Raad.) Dit besluit zal echter dienen te worden herzien, indien Indonesië de zaak aanhangig zou maken. De berichten daarover zijn tegenstrijdig, maar de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger is terzake attent en van instructies voorzien.

Zoals in de pers is medegedeeld heeft de wnd. Secretaris-Generaal zich terstond na het bekend worden van het gewapend incident telegrafisch gewend tot de Nederlandse en Indonesische Regeringen. Ik heb daarop het inmiddels gepubliceerde antwoord verzonden. De tekst van beide telegrammen alsmede het aan de pers door de Staatssecretaris van Defensie (Marine) verstrekte communiqué omtrent het gebeurde zend ik tegelijk met deze brief aan de Voorzitter van de Kamer ter opneming in de kamerstukken.

Mocht het de wens van Uw Commissie zijn het hiervoren gestelde met de Regering te bespreken, zo zal het dezerzijds op prijs worden gesteld zulks te doen plaats vinden nà donderdag a.s., aangezien de Minister van Buitenlandse Zaken morgenavond hier te lande hoopt terug te keren.

De MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,

c-admiraal onthult volg-actie tegen 4 Russische onderzeeërs

Van onze Haagse redactie

DEN HAAG, donderdag

De vertrekkende commandant Zeemacht Nederland, vice-admiraal A. van der Moer, heeft op de valreep van zijn afscheid — vrijdag jl. — in een „zeer geheim" rapport aan de NATO-opperbevelhebber voor de Kanaalzone, gemeld dat het fregat „Isaac Sweers" donderdag 30 december jl. en oudejaarsdag voor de Nederlandse kust een schaduwactie heeft gevoerd tegen vier Russische onderzeeërs van de zgn. W.-klasse.

Twee van de onderzeeboten waren aanvankelijk „onderschept" door een patrouillerende Neptune van de Marine Luchtvaart Dienst, terwijl zij ten westen van Den Helder „op hoge snelheid", door de Noordzee voeren. Weliswaar buiten de driemijls-zone in de zgn. vrije zee, maar voor het Nederlandse NATO-subcommando in Den Helder, voldoende interessant om de „Isaac Sweers" uit te laten varen.

Op de terugweg naar Den Helder „stootte" de „Isaac Sweers" op twee andere Russische onderzeeërs in de Noordzee. „In dusdanige positie" dat opnieuw het sein werd gegeven voor achtervolging c.q. „begeleiding". De actie, die oudejaarsmorgen omstreeks halfelf begon, duurde tot tien uur 's avonds.

Ter afsluiting van deze toch wel spannende periode enkele mooie foto's uit de jaren'60/62 verkregen uit de DVD Nieuw Guinea van Fulps van Oosten

Anker

ON. MARINE
foto: G. Berendsen

foto: G. Berendsen

foto: G. Berendsen